Զ. ՏԱՐԻ | ԹԻՒ 1,584 | Կ. ՊՈԼԻՍ. — 1901, ԴԵԿՏԵՄ." 10—23 | 12 ՌԱՄԱԶԱՆ 1319 — 10 ՔԵԱՆ." Էվ." 1317 | ՆԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

'بوزانتیون'
ارمنیجه یومیه غزته . صاحب امتیاز و مدیر مسئولی
بوزانت کچیان

ԱՊՍԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ
Տարեկան 12 դրշ.
» » 7 Մեճ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ 36 ֆր.
ՎԵՑԱՄՍ. 18 ԵՌԱՄՍ. 9 ֆր.
ԱՆԳԼ. ԼԻՐԱ 119 դրշ. — 20 ֆր. ՆԱՊ.
94½ դրշ. — ՔՕՒՄԻՆ 55 դրշ.

ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ 6 Մեճ.
ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 3 »
ԵՌԱՄՍԵԱՅ 1½ »
ՀԱՏԸ 20 փարա

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

ԳԱՒԱՌԻ ԿԵԱՆՔԸ

ԴԵՐՋԱՆԻ ՀԱՅԵՐԸ

Դերջան, — Կարնոյ, Երզնկայի, Բաբերդի, Քղիի և Քէյլգիտի մէջտեղը, — Երզրումի կուսակալութեան տակ գաւառակ մ'է, որոյ տեղակալանիստ աւանն է Մամախաթուն։ Սա կ'գտնուի Նահանգին արեւմտեան կողմն իբր 16 ժամ հեռի, ճիշտ Կարնէն Երզնկա երկնցող ճանապարհին վրայ։ Դերջան ընդարձակածաւալ գաւառային երկիր մ'է, հողը կարի արգասաւոր և բերրի. հոս գլխաւորաբար կ'բուսնի առատ արմտիք, որով ո՛չ միայն Դերջան կ'սնանի, այլ և Երզնկա, Բաբերդ և Կարին, այնպէս որ եթէ չըլլար սա, մարդոց բնակիլը կամ ապրիլը դժուար պիտի ըլլար չրջակայ քաղաքաց մէջ։ Դերջանի գաւառը կ'բաղկանայ 199 գիւղէ, որոց 35ը հայաբնակ են, եւ մնացեալը Թուրք և Յոյն։ Հայոց թիւը՝ այր և կին, 5,584 անձ կամ 3000 տուն կ'հաշուեն, որոց մէջէն գաղթողներ և պանդխտութեան գացողներ ալ բաւական կան։ Դերջանի Հայք երկրագործութենէ և մաս մ'ալ անասնապահութենէ զատ, ուրիշ արհեստական կամ առեւտրական զբաղում գրեթէ չունին, բնակարաննին զուտ գեղջկական է, կանայք, զաւակունք նահապետական ընդարձակ տան թոնիրի չուրջ խռնուած են, իսկ էրիկ մարդիկ ախոռի օճախին չուրջը, յորում թէև գէկուր, փայտ և գազ կամ փուշ կ'վառեն, բայց զիրենք տաքցնողն աւելի քովիկը կապուած կենդանեաց՝ կովուն, եզին և գոմէշին շունչերն են քան օճախին կրակը, որ ընդ մարիլն կ'անյայտանայ բուխերիկէն դուրս ցայտելով։ Դերջանի Հայոց ուտեստը պահք օրեր հաց, սոխ և [illegible] է, իսկ ուտիք օրեր ապուր, կաղամբ խիւս և [illegible]։ Կաթը, մածունը, հաւկիթն և [illegible] կամ տօն աւուրց յատկացուած են, ինչպէս և միս ուտելը Բարեկենդանին վերապահուած։ Տնական կարասիք են լոկ կաւեղէն, սփռոց՝ իրենց գիշերները ննջելու փսիաթը, բարձերն և վերմակը, իսկ հանդերձեղէն միայն մէկ ձեռք, որը մէկ կողմ դնելով որ հին, կարկտուն կամ պատռուած է, այլ և չատեր անկից ալ չզրկուելու համար գիշերները վրանուն հանելէ զատ, տաք օրեր ալ իրենց զաւակաց խնայողութեամբ կ'հագցնեն, որով և անվարտի, տկլոր մանկտիք հոս արեւու տակ տեսնելը սովորական բան է դարձած։ Հայ ժողովրդեան զանազան կանոնաւոր պարտքերն եթէ բարդուին վաշխառուներու ունեցած պարտուց վրայ, տուն, արտ և կենդանիք բոլորն ալ ծախուին, չեն կրնար վճարել իրենց պարտուց գումարը։ Սոյն նիւթական յետին տկարութիւն ծննդաբերական արգասաւորութեան զգալի արգելք ըլլալէ զատ, ժողովրդին բարոյական նկարագիրն ալ եղծանած է։

Նիւթական և բարոյական հարստութեան հիմքը պարզ է թէ կ'կազմէ մտաւորական դաստիարակութիւնը, այսինքն՝ դպրոցը, որով մարդ միայն կարելի է զարգանալ, հարստանալ եւ ըլլալ պիտանի Պետութեան ու Ազգին, ուստի և քիչ մ'ալ քննենք երկիրը կրթապէս։ Դերջանի հայաբնակ 35 գիւղերէն միայն տասն դպրոց ունին, յորում երկսեռ մանկտիք աշնան եւ ձմրան 4—5 ամիսներուն մէջ աւելի ցրտէն կ'պատսպարուին, քան կ'ուսանին, զի մէկ կողմ դնենք որ դպրոցի յարմար շէնքեր, կահաւորում, ծրագիր, ձեռնհաս մանկավարժ ուսուցիչներ և գոհացուցիչ վարձատրութիւնք չկան, այլ և ուսանողաց ձեռք գէթ գիրք, թուղթ, գրիչ, քարետախտակ և կաւիճ. զի չատ ծնողքներ այնպէս ըմբռնած են թէ ինչպէս կովուն, եզին, գոմէշին երեկոները կեր մը տալով՝ տաք օդերուն ցերեկներն արձակելու է որ երթան արածին, նոյնպէս ալ մանուկները փորերնին կշտացնելով՝ թող տալու են որ անպէտ ատեննին երթան վարժարան, որպէս թէ ուսանելու։ Սոյն երկրի դասատուաց ամէնէն բարձր տարեթոշակն է ուտեստով հանդերձ 6½ Օսմ. ոսկի։ Թոշակի դրութիւնը մուտ գտած է։ Թաղականք կամ եկեղեցիք ոչինչ կուտան վարժարանաց, թէև կան եկեղեցիներ, ինչպէս Կոթեր և Մանց գիւղերուն, որոց արտօրէից բաւականաչափ հասոյթներն այս կամ այն անհատին ոսկորը պարարելէ զատ Ազգին օգուտ մը չունին։ Երկրին մէջ ուսմամբ զարգացած տեղացի ուսուցիչ չկայ, մէկ հատ Կոթեր գիւղէն կայ, ան ալ Սանասարեան Վարժարանն ուսուցչութիւն կ'ընէ։ Դվնիկ գիւղէն հատ մ'ալ կայ եղեր, մնացեր է առանց կարենալ ծննդավայրին օգտակար ըլլալու։

Դերջանի Հայք կ'գտնուին Կարնոյ Առաջնորդութեան հովանաւորութեան տակ, որոյ տեղւոյս առաջն. փոխանորդն է մնիկ Վանեցի Տ. Մակար Վրդ. Տէր Յովհաննէսեանը։ Վիճակն իր Կրօն. և Քաղաք. ժողովներն ունի, որոցմէ վերջինոյն Ատենապետն է երկրին բանգէտ միակ անձնաւորութիւնը Մ. Յովհաննէս էֆ. Մ. Գալուստեան։ Դերջան թէև Առաջնորդարան կամ Առաջնորդական կեդրոն չունի, բայց ի հարկին կ'գումարեն իրենց ժողովներն այս կամ այն գիւղօրէից, գլխաւորապէս Բագառիճ մէջ։ Ազգ. Պատրիարքարանը, ծանօթ Դերջանի նիւթական անձուկ վիճակին, անցեալ տարի ամսական մէյ մէկ Օսմ. ոսկի նպաստ յատկացուցած է Բագառիճ և Փիրիզի Ազգ. վարժարանաց. տեղացիք փոխանակ այս նպաստներ գտնուած վարժարանաց պիւտճէին վրայ աւելցնելով կրթական գործը բարեկարգել և զօրացնել ջանալու՝ թիւր ըմբռնմամբ եղած նպաստընկալ անուամբ մէյ մէկ մասնաւոր վարժարաններ ալ բացած են, որով ոչ միայն նպաստն իր նպատակին չէ գործածուած, այլ և մասնաւոր քանի մը տղոց դաստիարակութեան յատկացուելէ զատ, Վիճակին կրթական գործն ալ վերստին մատնուած է ամլութեան։ Կարնոյ Առաջնորդ Տ. Զաւէն Հայր հոս զրկած է Կարապետ էֆ. Տէր Խաչատուրեան, որպէս զի ոչ միայն վարժարանները միացնէ, բարեկարգէ, այլ եւ ուսումնասիրելով Վիճակին ամբողջ վարժարանաց կայքը, ներկայէ իրեն այն ամէն միջոցները, որովք կրնան ոչ միայն գտնուած բոլոր վարժարանք ալ արդիւնաւոր ըլլալ, այլ և ինչ ինչ տեղեր տեղական հասոյթներով և օժանդակութեամբ նորանոր վարժարաններ բացուիլ։ Տ. Զաւէն Հայր կ'իմանանք որ Վիճակիս Սարըգայա և Մաղկարի գիւղօրէից մէջ ալ Ամերիկայի և Քէօսթէնճէի պանդուխտ Դերջանցւոց նպաստիւք ի մօտոյ մէյ մէկ վարժարան բանալ պիտի տայ։ Մաղթենք որ Աստուած արդիւնաւոր ընէ Դերջանի համար բացուելիք սոյն բոլոր վարժարանները։

Կ. ՔԱԼՃԵԱՆ

Մամա-Խաթուն.

ՏԵՂԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐՆ Ի ԶԷՅԹՈՒՆ

ԶԷՅԹՈՒՆ, 29 Նոյմ.

Տեղւոյս Նախակրթարանն (*) անմիջական նորոգութեանց պէտք ունի, որուն հարկ եղած մի քանի հարիւր դահեկանը ձեռք բերելու համար՝ Հոգաբարձութեան Նախագահն երեք թաղերու եկեղեցեաց մէյ մէկ տոմսակ գրած էր, իսկ Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ անցեալ կիրակի օր ինքը քարոզութեան միջոցին կոչում ըրաւ ներկայից բարեսիրութեան, և յորդորեց չխնայել իրենց նուէրները՝ նոյն իսկ յօգուտ իրենց զաւակաց։ Հոն, տեղական ջոջերէն նմոյշ մը, Ա. աղա, մերկացաւ իր հարազատ ու բնածին գաղափարը.— Հանգանակութիւն բացուելով, երբ նախակրթարանի ուսուցիչ մը 20 տախտակ խոստացաւ, պատկառելի աղան, այրիի մը իրաւունքը պաշտպանելու համար, ամենակոշտ լեզուով պոռաց ժողովրդեան մէջէն թէ վարժարանի նորոգութիւնը վարժապետին անկ է, և անիրաւութիւն է իրենցմէ—ժողովուրդէն— բան պահանջել շէնքի մը համար, որոյ շնորհիւ վարժապետն է միայն որ [illegible] կ'շահի,— թոշակ կ'առնայ։ Արդ, ինչ բառով որակել այս հնադարեան խաւարեալը. ո՞ր Սոկրատն է որ կրնայ բանել զայրոյթն այսպիսի պարագայի մը առջեւ։

Հանգանակութեան մէջ, որոյ արդիւնքն եղաւ եօթանասուն —70— դրչ. (պատկառելի գումար), խնդրե՛մ, աւելորդ չհամարուի յիշատակել Մանուկի Թորոսի բարեսիրութիւնը։ Սա մէկ արծաթ մէճիտով հանգանակութեան դուռը բացաւ, չունենալով զաւակ մը վարժարան գացող, և նիւթական կարողութեամբ հազիւ հաւասարելով ծառաներուն ու ջորեպաններուն վերոյիշեալ Մեծապատւին, որ ամբողջ կարգ մը կազմելու չափ զաւակներ ու թոռներ ունի վարժարան յաճախող կամ վարժարանէն ելած, և չբարեհաճեցաւ [illegible] մը նուիրել...։

Միւս թաղերէն՝ Ս. Յովհաննէս եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը բացարձակապէս մերժեց մասնակցիլ վարժարանին Նորոգութեան ծախուց։ Ս. Սարգիսի թաղեցիք պատասխան տալու իսկ չբարեհաճեցան։ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնն ստանձնեց վճարել իր բաժինը։ Առաջարկողներ կան թէ իւրաքանչիւր վարժապետէ մէյ մէկ ամսական կտրուի ու յատկացուի յիշեալ նպատակին։ Շատ անհեթեթ պիտի նկատուի անշուշտ այս առաջարկ՝ տեղւոյս հասարակութեան մէջ տիրող գաղափարին նկատմամբ։ Զի կրթական շէնքին նորոգութեան հոգը վարժապետներուն պարտքը կ'սեպեն՝ անոնց աստականին տեւականութիւնն ապահովելու համար. ուրիշին ի՞նչ փոյթ. մանուկները փողոցները չդեգերելու համար միայն դպրոց կ'յաճախեն. (յարգելի բացառութիւններն յոյժ սակաւաթիւ են)։ Ասոր ապացոյցն այն է թէ 1,000—1,200 ընտանիքներէ կրթութեան հետեւող մանչ տղայոց թիւը կ'հասնի 300ի, աղջկանցը 60ի, ան ալ 7 ամիս, Հոկտ. է մինչեւ Ապրիլ։ Իսկ Մայիս, Յունիս և Սեպտ. ամսոց մէջ մանչերուն թիւը կ'իջնէ 150—200ի, աղջկանցը՝ 20—30ի։ Այսքան եռանդեամբ փարած են Զէյթունցիք կրթական գործին։

Երկու խօսք ալ. Անցեալները բարեպաշտ ոմն Վանքին ու չորս եկեղեցեաց մէյ մէկ Օսմ. ոսկի, ընդ ամէնն 5 ոսկի նուիրեց, որ ծանուցուեցաւ եկեղեցեաց մէջ. ա՛յնքան պարկեշտ անձ մը որ իր անունը տալ չէր ուզած, և այժմ ո՛չ ոք գիտէ ով ըլլալը։ Հարկ եղած քանի մը հարիւր դրչ.ը (վարժարանի նորոգութեան համար) ձեռք բերելու դժուարութենէն, անիրաւութիւն պիտի ըլլար ժողովուրդը չափազանց ժլատ ու անզգայ ենթադրել, սիրայօժար կուտայ միշտ ըստ չափու կարողութեան եկեղեցւոյն ալ, վանքին ալ, աղքատին ու տնանկին ալ. ուրիշ խնդիր է թէ մեծատուններ մեծատան վայել նուիրատուութիւններ ու կտակներ չեն ըներ, բայց երբեք տեսնուած կամ լըսուած բան չէ որ մէկն ինքնաբերաբար ո՛ և է չնչին բան մը նուիրէ կամ կտակէ յանուն կրթական գործին։

* Կ'լսեմ թէ Ս. Սարգիս եկեղեցւոյ մէջ ալ փորձուած է հանգանակութիւն մը բանալ ի նպաստ նորոգութեան վարժարանին, և հոն ալ նոյն արգելքն յարուցեր է Թաղին է՛ն ջոջին կողմէ։ Սա այն ազգայինն է որ անցեալ տարի Օգոստոսի հրդեհին առթիւ իր տունն այրած ըլլալով, Ազգ. Պատրիարքարանէ չնորհուած 15 ոսկիի նպաստէն անխղճօրէն 8 հատն իւրացնելէ զկնի, որբանոցի անձեռնմխելի (?) թոշակէն ալ 2 ոսկի փրցնելու ջանահնար եղաւ, և այս անձնաւորութիւնը տեղւոյս երրորդը կամ չորրորդը կ'համարուի հարստութեան կողմէ։

ԹՂԹԱԿԻՑ

(*).— Ցաւալի է յայտնել թէ այս շէնքն, ըստ ճարտարապետներու կարծեաց, 1—2 տարի հազիւ կրնայ ապրիլ։ Կանգուն պահելու և ապառնացող աղէտին առաջքն առնելու համար 30—40 ոսկի պէտք է։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆՔ

ՀՈՎԱՆՈՑ ԵՒ ԱՆՁՐԵՒՆՈՑ

Հովանոցին ծագումը չատ հին է։ Չինացիներու, Եգիպտացիներու և Ասորեստանցիներու օրով իշխաններն միայն կ'գործածէին։ Նինուէի և Ճաւայի աւերակներուն, Մէմփիսի և Թէփէի պալատներուն, գերեզմաններու որմանկարներուն և Յունաստանէ ու Ետրուրիայէ եկած նկարազարդ անօթներուն մէջ վաղեմի հովանոցներու արտատպումը կայ։ Հաւանաբար Բօրդուկէզ նաւարկուք Ափրիկէէն Եւրոպա մտցուցած են հովանոցը։ Ֆրանսայի մէջ ԺԶ. դարուն երկրորդ կիսուն միայն մտաւ հովանոցը Չինաստանէ կամ Իտալիայէ։ ԺԷ. դարուն սկիզբն անցաւ Անգլիա։ Քսակ չինող արհեստաւորներուն մենաշնորհն եղած էր հովանոցը։ 1640ի հովանոցը չատ խոշոր էր և 3—4 լիպրա կ'կշռէր։ Փայտէ կոթը 1,20 մէտր երկայնութիւն ունէր։ Առաջ կմախքը կ'ծածկուէր կաշիով, մոմազօծ կտաւով և մինչև իսկ գունաւոր թղթով։ 1789ին ընդունուեցաւ դեղին, վարդագոյն և կանաչ մետաքս։

Վերջապէս 1825ին, նորաձեւութեան կարգ անցաւ մութ գոյնն որ ցարդ կը գործածուի։ 1815էն առաջ հովանոցի գործարան չկար Եւրոպայի մէջ։ Ի Բարիզ հովանոցի կոթերը կ'հաւաքէին և գաւառները կ'ղրկէին ուր մէն մի խանութպան իր կամ յաճախորդին ճաշակին համեմատ կ'չինէր հովանոցը։ Բարիզի մէջ առաջին գործարանն հիմնուեցաւ 1816ին, Մ. Կրիւյէրի կողմէ։ 1846ին, Մ. Բիէռ Տիւշան, մեքենագէտ ի Լիօն, հնարեց պողպատէ խոռոչաւոր խողովակները։ Անձրեւնոցը, որ մինչև 1816 2½ քիլօ կ'կշռէր, այժմ 300 կրամը չանցնիր, և գինը, որ առաջ 300 դրչ. էր, հիմա մինչև 10 դրչ.ի իջած է։ Այսօր ամէն մարդ ունի իր անձրեւնոցը։

* Արեւելքի մէջ ալ չատ հին է հովանոցներու գործածութիւնը։ Ասորեստանեան տիկիններ գերիներու միջոցաւ իրենց առջեւէն տանել կուտային հովանոցները։ Հռոմայեցի տիկիններու հովանոցները կ'գտնուէին հնդկական պալպուլի կամ փղոսկրեայ ձողերու վրայ։ Բասիլոսի յատուկ գիրք մը գրած է հովանոցի վրայ։ Բագտսի Ալէմ դիցուհւոյն տօներուն ատեն կոյս մը հովանոց կ'բռնէր արձանին գլխուն վերև։ Պիրմանիոյ թագաւորն արքայական ընտանիքին անդամներուն և երբեմն ալ օտարականներուն կ'չնորհէր մասնաւոր պատիւ մը որ էր մետաքսէ հովանոց մը։ Վկայագիրը, սանսկրիտ լեզուաւ կը տպուէր ոսկւոյ թերթիկի մը վրայ։

* Պոլսոյ մէջ ամէն մարդ կը գործածէ հովանոցը, նախապատուութիւն տալով ամենէն աժանին։ Անձրեւանոցին պէս, Գարաքէօյի կամուրջին երկու կողմերը կ'վխտան հովանոց ծախող հրեաները, որք մինչև 7—8 դրչ.ի կուտան։ Հովանոցներու նորոգութեան գործը մեծ մասամբ Հրէից ձեռքն է։ Պոլսոյ մէջ ամառն ալ հովանոց կ'գործածուի, նախ որովհետև չատ տաք կ'ընէ և երկրորդ որովհետև ճեմ արեւուն ճառագայթներուն դէմ չի պաշտպաներ խիսը։

* Պոլսոյ մաքսային վիճակագրութենէն քաղելով կ'ներկայացնենք հովանոցներու ներածման քանակութիւնը.—

Տարի	Հատ	Ղրշ.
1308 (1892/3)	65,047	1,647,319
1309 (93/4)	56,282	1,518,682
1310 (94/5)	59,033	1,250,014
1311 (95/6)	42,280	1,214,753
1312 (96/7)	24,175	782,533
1313 (97/8)	26,765	594,258

Ինչպէս կ'տեսնուի, 6 տարուան մէջ ներածումն երկու երրորդ մասամբ նուազած է։ Եթէ վերջին երեք տարուան վիճակագրութիւններն ալ ի ձեռին ունենայինք, աւելի կարեւոր նուազում մը պիտի տեսնէինք անշուշտ։ Այս նուազման պատճառն է տեղային ճարտարարուեստին յառաջացումը, որուն վրայ քանի մը խօսք պիտի ընենք հիմա։ Մեր հրապարակին վրայ տարեկան 1½ միլիոն Ֆրանքի գործ կ'ըլլայ հովանոցի վրայ։ Առաջ մեծ մասամբ Լիօնէ և փոքր մասամբ Վիեննայէ կուգային Պոլսոյ մէջ սպառած հովանոցները։ Այսօր չատ քիչ մաս մը միայն կուգայ Լիօնէ, Բերայի երեք վաճառատուններուն համար, որք նրբաճաշակ յաճախորդներ ունին։ Հովանոցը կ'չինուի կամ մանաւանդ կ'ամբողջանայ հոս 8—9 գործարաններու մէջ, որոց ամէնէն կարեւորներն են Օրոզդի—Պաք ընկերութեան վերաբերածները։ Հովանոցին կոթը, փայտն և կմախքը պատրաստ կուգան Եւրոպայէ և հոս անոնց վրայ կ'անցընեն կերպասը, որ նոյնպէս Եւրոպայէն կուգայ։ Տեղացի գործաւորք աշխատասէր և քիչով գոհացող են։ Այս պատճառաւ հովանոցներն աժան ապրանք կ'ըլլան։ 12 հատը 66 դրչ.էն մինչև 6—700 դրչ. կը ծախուին մեծաքանակ։ Հիմա քննենք թէ ուրկէ կուգան հովանոցներու չինութեան ծառայող նիւթերը։ Կոթերն առաջ Լիօնէ կուգային, բայց հիմա Աւստրիայէ և Իտալիայէ կուգան, իսկ պողպատեայ կազմածը՝ Գերմանիայէ և Պելժիայէ։ Գործածուած մետաքսներն են մետաքս, կէս—մետաքս, [illegible], կէս—բուրդ և բամբակ։ Մետաքսէ և կէս—մետաքսէ կերպասները կ'ծախէ Իտալիա, իսկ միւսները կ'ներածուին Իտալիայէ, Գերմանիայէ և Անգլիայէ։

ՑՈՐԵՆԱԿ

ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿ ԻԶՄԻՐԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ

Բէ—ղօմփէյի յարգելի աշխատակիցներէն մին, «Կունձիկ Թոմրըսկեցի,» հաճութիւն ունեցած է տեղւոյս Ազգ. Հիւանդանոցին Հարիւրամեայ Յոբելեանին առթիւ պատրաստուած Տեղեկագրէն քաղուածներ ընել և անոր պարունակութիւնը հասարակութեան նկատողութեան ներկայացնել։ Ազնիւ յօդուածագիրն իր քաղուածները ընելու պահուն՝ տող ընդ մէջ դիտողութիւններ սահեցուցած է Տեղեկագրին ինչ ինչ կէտերուն նկատմամբ, որոնց լուսաբանութեան համար աւելորդ չեմ կարծեր պզտիկ բացատրութիւն մը։

Ա.— Հրատարակուած Տեղեկագիրը բաղդատութեան դնել Բէչեան էֆէնտիի պատրաստած Պոլսոյ Ազգ. Հիւանդանոցի Պատմութեան հետ, որ իր տեսակին մէջ լիակատար և գնահատելի աշխատութիւն մըն է, քիչ մը չափէն աւելի պահանջկոտութիւն պիտի ըլլար, անտեսելով անհամեմատ տարբերութիւնը Պոլսոյ և Իզմիրի Հիւանդանոցներուն միջև։

Բ.— Տեղեկագրին մէջ յիչուած է արդէն որ 79 ի վերաչինութենէ յետոյ պատրաստուած հաշուեկչիռները միայն կարելի եղած է ձեռք բերել, անոնք ալ թերի ու կիսկատար. Նոյն թուականէն առաջ գրուած հաշուական թըղթի կտոր մը անգամ չգտայ ես իմ խուզարկութիւններուս մէջ։ Եւ եթէ երբեք կտոր հաշուեկչիռներէն աւելի չէ հրատարակուած «Տեղեկագրին» մէջ, պատճառն այն է որ յետագայ մի քանի տարիներուն ալ յար և նման են առաջիններուն, մանաւանդ որ «Տեղեկագրին» աւելի չծաւալեցնելու յանձնարարութիւնն ալ աչքի առջև ունէի։

Գ.— Տեղեկագրին պատմական մասը աւելի ճոխացնել՝ անկարելի եղաւ ինձ այն սակաւաթիւ աղբիւրներով զորս ի ձեռին ունէի, և արդէն ինչի՞ պիտի ծառայէր ամէնէն երկարօրէն աշխատութիւնն անգամ՝ երբ ոչինչէն բան մը չի գոյանար։

Դ.— «Տեղեկագրիս» մէջ Զմիւռնիոյ առաջին Հայ գաղութին ձեւացումին բուն թուականը հարկաւ ո՛չ իմ գործս էր և ո՛չ ալ նպատակս. Միայն որ չեմ կարծեր թէ այդ խնդիրը լուսաբանելու համար ալ՝ յարգելի յօդուածագրին ըսածին պէս՝ լեզուաբանական և ազգագրական պրպտումներ անհրաժեշտ ըլլան, քանի որ տոհմային արձանագրութիւններու վրայ ակնարկ մը բաւական պիտի ըլլար ճշդելու զանազան տեղերու հայ գաղթականութեանց ծագումը՝ որոց թուականէ մը սկսեալ։

Ե.— Ապահովապէս ափ յափոյ ընթերցման մը և զուտ անուշադրութեան արդիւնք է այն զուգադիպութիւնը զոր գտնել կարծեր է յարգելին «Կունձիկ» երկու վերաչինութիւնները Մատթէոս անուն առաջնորդներու օրով կատարուած համարելով, մինչդեռ 1801 ի վերաչինութիւնը եղած է Մարտիրոս Արքեպիսկոպոսի օրով, իսկ 1842 ին Մատթէոս եպիսկոպոսի (յետոյ կաթողիկոս) առաջնորդութեան ժամանակ։

(Ա. Մամուլ.) Կ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ

ԶԵՆՈԲԻԱ

ՏԻԿԻՆ ՀԱՆՐԻ ԿՐԷՎԻԼ (36)

ԳՐԱԿԱՆ ԹԵՐԹՕՆ "ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ,,Ի

ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏՆԵՐՈՒ, ԵՐԱԺԻՇՏՆԵՐՈՒ, ԴՊԻՐՆԵՐՈՒ ԿԵԱՆՔԷ ԱՌՆՈՒԱԾ

ԺԳ.

—Մօրուքդ ալ կ'ճերմկի, խեղճ Ժօզէս։ Յուսամ թէ իմ մազերս ալ պիտի ճերմկին։ Մեր ամուսնութեան քըսանըհինգ ամեակին առթիւ կ'ուզէի որ ես ալ քեզի պէս ըլլամ։ Եթէ գիտնայի թէ կայ ջուր մը որ մազ կ'ճերմկցնէ, կ'առնէի ու կ'քսէի։

—Օ՛հ, մայրի՛կ, պոռաց Էլիզա, նե՞րկ պիտի քսես։

Ամենքը խնդացին, քիչ մը բռնազբօսիկ, որ մօրը հանգստութիւն առաջ բերաւ։ Ժօզէ տափակ խօսք մ'ըրաւ կատակի համար և ոտք ելնելով ըսաւ —Ժամանակ կորսնցուցի։ Երթամ աշխատիմ։

—Հա՛յր, ըսաւ Իւրպէն, կ'հաճի՞ք վայրկեան մը ունկնդրութիւն չնորհել ինծի։

Դրանը կրթնած էր, տժգոյն, դիմագիծերն իր անտանելի անձկութենէն կծկուած։ Դարակօն անոր երեսը նայեցաւ զարմանքով։ Ի՞նչ կ'անցնէր այն միւս հոգիին մէջ, իր որդւոյն հոգիին, որ բիւրեղի պէս ջինջ ու պայծառ էր ցարդ։ — Եկո՛ւր, ըսաւ։

Իւրպէն մօտակայ սենեակը գնաց հօրը հետ և դուռը գոցեց։ Տիկին Քլօտիա և աղջիկն իրենց զարմանքէն ու սարսափէն ապշած մնացին։ Այս համերաշխ ընտանիքին մէջ, ամէն բանի վրայ ազատօրէն կ'խօսուէր միշտ, յորմէ հետէ անդրանիկ զաւակները մեծցած և ի հարկին լռել սովրած էին։—Կ'վախնամ, մրմռաց Քլօտիա և խոհեմ տանտիկնոջ բնազդական չարժումով մը բանալիներն առաւ։

—Օ՛հ, մայրի՛կ, հոս կենանք, ըսաւ Էլիզա ցած ձայնով։ Եթէ Իւրպէն հայրիկը բարկացնէ, պէտք չէ հեռու ըլլալ։

Ժօզէի բարկութիւնն հազուադէպ ու կարճատեւ էր, բայց սոսկալի։ Տըղաքներն երբեք չէին համարձակեր երկիւղ զգալու այդ բարկութիւնը։ Քլօտիա նստաւ։ Էլիզա ալ նստաւ աթոռակի մը վրայ և երկու ձեռքերը միացուց մօրը ծունկերուն վրայ։ Երկուքն ալ լուռ ու մունջ սպասեցին։ Դարակօն, իր գրասեղանին առջև ոտքի վըրայ կեցած, զաւկին խօսքերուն կ'սպասէր։— Հա՛յր իմ, ըսաւ Իւրպէն, որ ներքնապէս կ'դողար, իբր թէ ելեկտրական հոսանքի մը ցնցումներուն ենթարկուած, դուք երիտասարդ ամուսնացաք։ Դիտողութիւն մ'ունի՞ք ընելու եթէ ես ալ այնպէս ընեմ։

—Ո՛չ, պատասխանեց Դարակօն։

Ակնարկը սուզեցաւ զաւկին աչքերուն մէջ։—Կ'ուզէք որ, ըսիք ինձ, չարունակեմ Իւրպէն, ձեր Դպրապետութիւնը չարունակեմ, չէ՞։

Մեզ երբեք չեն սիրեր որ տղաքն իրենց յաջորդելու խօսք ընեն։ Դարակօն, առանց գիտնալու թէ ինչո՞ւ, աւելի խիստ, դաժան արտմտութիւն մը ցոյց տուաւ քան որչափ չէր ենթադրած քանի մ'օր առաջ։—Ինծի կուգայ որ այս խօսակցութիւնն հարցաքննութեան ձև կ'առնէ, ըսաւ խիստ ձայնով։ Սակայն կ'պատասխանեմ,—Այո՛, և ես ալ իմ կարգիս կ'հարցնեմ։—Ամուսնանա՞լ կ'ուզես։ Որո՞ւ հետ։

Իւրպէն տժգունեցաւ, յետոյ կարմրեցաւ, և վերջապէս ձեռքերը միացնելով ըսաւ աղերսալից ձայնով մը։ —Օ՛հ, հա՛յր իմ, թո՛յլ տուէք որ Զօպիին հետ ամուսնանամ։

Դարակօնի աչքերն ընդլայնուեցան, առիւծի դէմքը զարհուրելի արտայայտութիւն մ'առաւ, և դէպ ի դուռը վազելով բացաւ, իր առջեւէն հրելով խելակորոյս Իւրպէնը։ Երկու կիները մէկ ոստումով ցատկեցին։— Զօպի՛, Զօպիին հետ ամուսնանալ կ'ուզէ՛, պոռաց հայրը տղուն երկնցնելով բաց ձեռքը, նոյնքան սպառնալից որքան գոց բուռ մը։ Սա՛ նայէ։ Զօպիին հետ ամուսնանալ կ'ուզէ՛։

Քլօտիա զաւկին ու ամուսնոյն միջև նետուած էր, բայց զանոնք իրարմէ բաժնելու հարկ չեղաւ, վասն զի իրարմէ քանի մը քայլ հեռու կեցած էին անշարժ, անասելի բարկութեամբ մը զիրար դիտելով։—Ինչո՞ւ, հա՛յր իմ, ըսաւ Իւրպէն, ջանալով հանդարտ ըլլալ, ինչո՞ւ չէք արտօներ զիս Զօպիի հետ ամուսնանալու։ Դուք ձեր տունն ընդունեցիք զայն։

—Սա՛ նայէ։ Զիս կ'հարցաքննէ՛, պոռաց Ժօզէ զայրագին։ Քեզի հաշիւ տալու պարտակա՞ն եմ, թշուառակա՞ն տղայ։

—Հայրդ իրաւունք ունի, ըսաւ Տիկին Քլօտիա, որ իր պաշտպանութիւնը գտած էր երկու մարդոց սոսկալի ու անբացատրելի կատաղութեան պատճառաւ որ զսպուած էր։ Չես կըրնար ամուսնանալ Զօպիի հետ։ Յայտնի չէ թէ ո՛վ է, ո՛ւրկէ կուգայ։

—Ես գիտե՛մ անոր ո՛վ ըլլալը, ո՛ւրկէ գալը, պոռաց Դարակօն։ Մարդ գէչ պիտի չխօսի անոր վրայ իմ տանս մէջ, բայց ամուսնանալ անո՛ր հետ...։

Քլօտիա չտկուեցաւ, իբր թէ օդը կ'պակսէր իր թոքերուն։ Սոսկալի բան մը, որ տակաւին տարակոյս մը չէր, կամ տարակոյսի մը վախը, այլ զարհուրելի դժբախտութեան մը բնազդական երկիւղը, կոկորդը լեցուց և չունչը բռնեց։ Ասիկա ա՛ն է որ յետոյ նախազգացում կ'կոչուի։—Դուն գիտե՞ս ո՛վ ըլլալը, հարցուց Քլօտիա երբ կըրցաւ խօսիլ։

—Մեր ամէնուս պէս լաւ ընտանիքէ է ան, պատասխանեց Դարակօն, թեւերը ծալլած։ Բայց անոր հետ ամուսնանա՛լ։

—Վերջապէս, հա՛յր իմ, պնդեց Իւրպէն սիրտ առնելով, վասն զի իր վախցած արգելքներէն մին մէջտեղէն կը վերնար, քանի որ լաւ ընտանիքէ է և դուք ալ հոս ընդունեցաք զայն...։

—Կ'սիրե՞ս, հարցուց Դարակօն հըրացայտ աչքերը զաւկին վրայ յառելով։ Զօպին կ'սիրե՞ս։ Կորսուէ՛, կորսուէ՛, Ալ չտեսնե՛մ երեսդ։ Գնա՛։

Թեւերը քակած էր և զաւկին վրայ կ'քալէր։ Մայրը վախցաւ։ Բակին դուռը բացաւ և ըսաւ տղուն.—Հնազանդէ՛։ Գնա՛։ Հիմա քու սենեակդ կուգամ ու կ'խօսինք։

Եւ դուրս հրեց զայն։ Էլիզա դուռնէն դուրս սպրդելով, ինք ալ անոր ետեւէն գնաց։ Ժօզէ ոտքի վրայ կեցած էր, սրահին մէջտեղ։ Դէմքին վրայ, ուր համախմբուած էր արիւնը, քրտինքի կաթիլներ կ'փայլէին։ Քլօտիա թաչկինակն հանեց, թիկնաթոռի մը վրայ նստեցուց ամուսինն և անոր ճակատը սրբեց։ Դարակօն թողուց որ ընէ։—Իւրպէն անիրաւ է, մրմռաց Քլօտիա յուզիկ։ Խելքը գլուխը տղայ մը չէ։

—Այնպէս չէ՞, ըսաւ Ժօզէ, որուն զայրոյթն անցած էր և յանկարծ չատ դժբախտ զգաց ինքզինք։

—Չի կրնար Զօպիի հետ ամուսնանալ։ Ասիկա բացորոշ է, յարեց Քլօտիա։ Այդ աղջիկն ամենևին չի յարմարիր անոր, բայց տեղը չկար որ ասոր համար բարկանայիր։ Եթէ ինծի խօսած ըլլար, ես կ'հասկցնէի իրեն։

(Շար.) Թարգմ. Ժ. ՇԻՐԱԿԱՑԻ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ

ԲՐՈՒՍԻԱ ՏԵՂԻ ԿՈՒՏԱՑ ԼԵՀԵՐՈՒՆ.—Վրէշէնի դպրոցին մէջ գերմաներէն լեզուաւ կրօնական դասաւանդութեան պարտաւորիչ դրութենէն ետ կեցան բրուսիական իշխանութիւնք։ Կ'վախցուի որ Վրէշէնի լեհ տղայոց եւ ծնողաց այս առժամանակեայ յաջողութիւն պիտի քաջալերէ ընդդիմութեան ոգին միւս լեհ դպրոցներուն մէջ ալ։ Արտասահմանի մէջ ի նպաստ Լեհերուն հանգանակուած գումարը 100,000 մարքի կ'բարձրանայ։ Լէմպէրկի եւ Վարշաւայի մէջ կ'շարունակուին այն ջանքերը, որոց նպատակն է ամէն առեւտրական յարաբերութիւն դադրեցնել Գերման Տուններու հետ։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԵՒ ՎԵՆԵՑՈՒԷԼԱ.—Գերմանիա պաշտօնապէս ծանոյց Միացեալ Նահանգաց կառավարութեան թէ Գերմանիա մնայուն կերպով պիտի չը գրաւէ Վենեցուէլեան նաւահանգիստ մը, այլ հոն պիտի մնայ միայն մինչեւ որ Վենեցուէլա Գերման հպատակներուն իր պարտքը վճարէ։ Ամերիկա վստահացուց զԳերմանիա թէ այս պարագային պիտի չմիջամտէ, բայց պիտի չթողու որ մնայուն կերպով Գերմանիա կամ ուրիշ եւրոպական Տէրութիւն մը հող գրաւէ ամերիկեան ցամաքին վրայ։ Ամերիկեան Թոփէքա յածանաւ հրաման ստացաւ Վենեցուէլայի ջուրերն երթալ Գերման յածանաւ Վինէթայի ետեւէն։

ԳՈՐԾԵՐՆ Ի ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ.—Պուլկար ժողովրդին ամէն դասակարգերը, որոց ներկայացուցիչները կ'բազմին Սօպրանիէին մէջ, նոր փոխառութեան դէմ են, վախնալով որ իրենց երկրին համար խիստ ծանր բեռ մը պիտի ըլլայ այն։ Սօպրանիէն պիտի լուծուի, կ'ըսուի, իշխանը նոր դահլիճ մը պիտի կազմէ եւ նոր ընտրութիւնք պիտի կատարուին։ Ամէն պարագայի մէջ պէտք է փութալ դրամ գտնել, որովհետեւ յունուարին 12 միլիոն ֆր. անհրաժեշտ է կուպոնը վճարելու համար։ Եթէ չգտնուի, սնանկութիւն ըսել է, ինչպէս յայտարարեց Մ. Քարավէլով։ Բայց Պանքաներուն այն խմբակը, որ փոխատուութիւն պիտի ընէ Պուլկարիոյ, ասոր սնանկութենէն առաջին վնասուողը պիտի ըլլայ, որովհետեւ պուլկար արժէթուղթերուն մեծագոյն մասն այդ Սէնտիքային ձեռքը կ'գտնուի. ուստի կ'մտածուի որ պանքաները գոնէ առժամանակեայ փոխառութիւն մը պիտի ընեն տագնապին առաջքն առնելու համար։

—Մ. Քարավէլով Սօպրանիէին առջեւ շատ կտրուկ կերպով խօսեցաւ իր հրաժարականը տալու միջոցին.— «Չեմ ուզեր ըլլալ այն նախարարը՝ որ վճարումները դադրեցնող կամ իր պարտքը չվճարող նախարար անուանուի։ Քանի մը շաբաթէն պէտք ունինք 20 միլիոն ֆր.ի, որուն 12 միլիոնն Յունուարի կուպոնին համար, 4 միլիոնը՝ Ռուսիոյ, որ փոխատուութիւն ըրաւ մեզ Յուլիսի կուպոնը վճարելու համար, վերջապէս 4ը՝ հանրօգուտ շինութեանց ձեռնարկու Մ. Հաճբէլի, որ Ֆրանսայի պաշտպանութիւնը կը վայելէ։ Այս 20 միլիոնին մէկ մասը միայն պատրաստ է. փոխառութեան պէտք ունինք թէ՛ ասոր համար եւ թէ գոցելու համար 80 միլիոնի ծակը, որ բացուած է մեր ելեւմուտքին մէջ։ Կը հրաժարիմ որովհետեւ փոխառութիւնը չէք քուէարկեր, որ իմ կարծիքով հարկ անհրաժեշտ է Պուլկարիոյ բարի անուան եւ վարկին համար։» Սոֆիայի մէջ կ'հաւաստուի թէ յունուարի կուպոնին վճարումն ապահովեալ է։ Հունձքն այս տարի շատ լաւ եղած է, եւ Պուլկար գանձը պիտի օգտուի ասկէց։

ԳՈՐԾԵՐՆ Ի ՍԵՐՊԻԱ.— Երեսփ. ժողովին մէջ վարչապետ Մ. Վուիչ յայտարարեց թէ նախորդ վարչապետ Մ. Վլատան Եօրկէվիչ եւ նախորդ նախարար Մ. Վուքաշին Բեդրովիչ Սերպիայէ արտաքսուած չեն, այլ իրենց կամքով եւ անձնական պատճառներով երկրէն դուրս կ'գտնուին։ Ինչպէս գրեցինք, Վլատան Եօրկէվիչի նախարարութիւնն ամբաստանուած է դրամական զեղծումներուն համար։

ՌՈՒՍ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԸՆՏԱՆԻՔԸ.—Ցարը, Ցարուհին, իրենց չորս աղջիկներուն հետ Կաչինայի պալատը գացին ուր կ'գտնուի արդէն մայր կայսրուհին։ Ամէն տարի սովորաբար մինչեւ տարեգլուխ Ցարսքօէ-Սէլօ կ'մնային, բայց այս տարի այն կողմերը ժանտատենդ ծագած ըլլալով, կայսերական ընտանիքն իր մեկնումը փութացուց, թէեւ այն կողմին օդն ու ջուրը լաւ են։ Քանի մը օրուան մէջ ժանտատենդի հարիւր դէպքեր պատահեցան։

ԻՏԱԼԵՒՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ.—Թայմզ խմբագրականի մը մէջ կ'հերքէ այն գաղափար թէ Իտալիոյ եւ Ֆրանսայի մէջ մերձեցումը անհաճոյ է Անգլիոյ, որ իր բարոյական աջակցութիւնը տուաւ Իտալիոյ ի գլուխ հանելու իր ազգային միութիւնը։ Իտալիա ո՛չ հիմա եւ ոչ ապագային Ֆրանսայի հետ դժտելու լուրջ պատճառ մը չունի։ Լատինացեղ երկու մեծ Պետութեանց միջեւ յարաբերութեանց բարւոքումը, կ'յարէ Թայմզ, կ'պարտինք Հռոմի ֆրանսական դեսպանին։ Այս մասին, կ'ըսէ, մեք մեր դրացիէն նուազ յաջողակ գտնուեցանք, ակնարկելով Հռոմի անգլ. դեսպանին՝ Լորտ Քըրրիի անկարողութեան։ Թայմզ վերջացնելով համոզում կ'յայտնէ թէ Իտալիա պիտի չմոռնայ Անգլիոյ կողմէ իրեն մատուցուած ծառայութիւնները։

—Իտալական թերթերն ուրախութեամբ կ'արտատպեն ֆրանսական մամլոյն կողմէ տրուած լաւ մեկնութիւններն Իտալիոյ արտաքին գործոց նախարար Մ. Բրինէդդիի ճառին վրայ։ «Բօբօլօ Ռօմանօ» կ'ըսէ թէ Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ այս համաձայնութիւն չի պարտաւորեր զԻտալիա բաժնուիլ Երրեակ Զինակցութենէն, որուն հետ Իտալիա կ'փափաքի լաւ յարաբերութիւններ պահպանել։ Բօբօլօ վերջացնելով կ'ըսէ թէ նոր համաձայնութիւնն երկու երկիրներուն յարաբերութեանց վրայ բարերար ազդեցութիւն մը պիտի ընէ իրենց փոխադարձ բարգաւաճման համար։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՄԱՆՉՈՒՐԻԱ.—Բեքինէ կ'հեռագրեն թէ Մանչուրիոյ խնդիրն ա՛յն աստիճանին հասած է որ իրազեկ անձերու կողմէ կ'կարծուի թէ այդ խնդիր ճգնաժամ մը պիտի ըլլայ Չինաստանի պատմութեան մէջ։ Չինու կառավարութիւնը, մէկ կողմէն Ռուսիայէ պաշարուած, եւ միւս կողմէ Անգլիայէն, Միացեալ Նահանգներէն եւ Ճարոնէն, բոլորովին անճրկեր մնացեր է, եւ տեղի պիտի տայ ա՛յն կողմին որուն ճնշումն աւելի զօրաւոր ըլլայ։ Իշխան Չինկ յայտնապէս աւելի բարեկամական տրամադրութիւն կը ցուցնէ անգլիական կողմին, մինչ Լի Հունկ Չանկ ասոր հակառակ կ'շարժէր։ Անցեալ շաբթու, անգլիական, ամերիկեան եւ ճարոնական դեսպանք զատ զատ այցելեցին իրեն, եւ պնդեցին որ Մանչուրիոյ դաշնագրին ճիշտ պատճէնն իրենց ալ հաղորդուի ստորագրուելէն առաջ։ Իշխան Չինկ խոստացաւ, եւ մէկ-երկու օրէ վերջ նոյն դեսպաններուն ղրկեց ծրագրեալ պայմանագրութեան մանրամասնութիւնները պարունակող թուղթ մը, որք նիւթապէս չեն տարբերիր արդէն հրատարակուած նախագիծ ռուսեւչինական պայմանագրութենէն։ Չինկ իշխան իր առած հրահանգներուն համաձայն, կ'ստիպէ Ռուսիան որ աւելի ճիշտ եւ որոշ պայմաններ առաջարկէ, որովհետեւ Ռուսիոյ ցարդ առաջարկած պայմանք անորոշ եւ տարտամ են ամենէն կարեւոր կէտերուն վրայ, մանաւանդ ապագային Մանչուրիայէն դուրս ելնելու կէտին վրայ։ Բեքինի ճարոնական դեսպանը խիստ դիրք մը բռնած է, եւ բացորոշապէս ազդարարած է Չինկ իշխանին որ Ճարոն համաձայն մենաշնորհներ պիտի պահանջէ Չինու ուրիշ կէտերուն վրայ, ի՛նչ մենաշնորհներ որ տրուին Ռուսիոյ Մանչուրիոյ մէջ։ Բեքինի մէջ տիրող կարծիքն այն է որ Ռուսիա տեսնելով որ իր ծրագրին հակառակող Տէրութիւնք ակադեմական պարզ բողոքէ մը անդին պիտի չանցնին, միտքը դրածը լիովին պիտի գործադրէ, եւ վերջ ի վերջոյ բողոքող Տէրութեանց վարկն ու ազդեցութիւնը բոլորովին պիտի կոտրի Չինացիներուն։ Ճարոն պատրաստ է եղեր մինչեւ իսկ պատերազմով հակառակիլ Ռուսիոյ, եթէ վստահ ըլլայ որ ուրիշ Տէրութիւնք ալ պիտի աջակցին իրեն, բայց վախնալով Ռուսիոյ, Ֆրանսայի եւ Գերմանիոյ միութիւնն իրեն դէմ Չինաճարոնական պատերազմի միջոցին, չի համարձակիր մինակ պարտութեան վտանգն աչք առնել։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ.—Սաքսոնիոյ ելմտական նախարար ֆօն Վացտորֆ Սաքսոնիոյ Թագաւորութեան ելմտական կացութիւնը պարզելով Երեսփ. Ժողովին մէջ, յայտարարեց թէ ապագան գոհացուցիչ չէ բնաւ։ Երթալով կ'աւելնայ Սաքսոնիոյ մասնակցութիւնը Գերման կայսրութեան ծախուց, եւ անցեալ տարիներէն աւելցած հասոյթներն այսօր բոլորովին սպառեալ զատ, գանձը խոշոր բաց ալ ունի։ Անտառներուն հասոյթները մեծապէս ինկած են, եւ երկաթուղեաց հասոյթներն ալ ենթադրուածէն 2 միլիոն 588,000 մարք պակաս են։ Սաքսոնիա իսկապէս ճարտարարուեստական երկիր մ'ըլլալով, ծանրապէս վնասուած է Գերման վաճառականութեան սաստիկ անկումէն, որ զանազան մեծ Պանքաներու եւ Տուներու սնանկութիւն պատճառեց։ Եթէ մխիթարական երեւոյթ մը կայ, ա՛յն է որ ուղղակի տրոց հասոյթներն 1900—1901 տարւոյն մէջ ենթադրուածէն 2 միլիոն 500,000 մարք աւելի եղած են. ասիկա ապացոյց մ'է թէ ազգային բարգաւաճումը դեռ մեծապէս նուազած չէ։ Նախարարին ամէնէն հետաքրքրական հատուածն է Գերման կայսրութեան հետ Սաքսոնիոյ ելմտական յարաբերութեանց խնդիրը։ Նախարարն առանց քաշուելու յայտարարեց թէ Սաքսոնիոյ, ինչպէս նաեւ ուրիշ Գերման մանր պետութեանց ելմտական դժուարութեանց միակ պատճառն այն է որ կայսրութեան ծախքերն երթալով կ'աւելնան, եւ Պերլինէ շարունակ վարկ կ'ուզուի յարաճուն ծախքերը գոցելու համար։ 1900—1901 ելմտական տարւոյն մէջ Սաքսոնիա որոշեալ գումարէն 5 միլիոն 415,000 մարք աւելի վճարած է կայսրութեան ծախուց համար։ Նախարարն յարեց թէ այս տխուր կացութեան պէտք է դարման մը գտնել, եւ մխիթարական երեւոյթ մ'է որ Գերման մանր Պետութիւնք ամենքն ալ կայս. կառավարութեան ուշադրութիւնն հրաւիրած են ծախքերն իջեցնելու անհրաժեշտ պէտքին վրայ։ Ի վերջոյ Նախարարն յոյս յայտնեց թէ Գերման վարչապետը բարեկարգական ծրագիր մը պիտի առաջարկէ ի մօտոյ կայսրութեան բարձր Խորհուրդին, մանր պետութեանց ծախքերը թեթեւցնելու համար։ Նախարարը ծանոյց նաեւ թէ այս տարի Սաքսոնիոյ մէջ եկամուտի տուրքին վրայ 50% յաւելուած պիտի ըլլայ։

—Պատէնի մեծ-դքսութեան ելմտական նախարար Տքր. Պուխէնպէրկէր Երեսփ. Ժողովին ելմտական յանձնաժողովին առջեւ ճառ մը խօսելով, յայտարարեց թէ 1900—1901 տարւոյն կացութիւնը շատ խեղճ է, եւ բարւոքման ալ յոյս չկայ։ Նախարարը Սաքսոնիոյ ելմտական նախարարին նման իրողութիւնը չծածկեց, յայտարարելով թէ Գերման կայսրութեան ծախքերը կ'աւելնան հետզհետէ, մինչ եկամուտի աղբիւրները կ'պակսին։

ՌՈՒՍԻԱ.— Ներքին գործոց նախարարութիւնը, ինչպէս արդէն ծանուցինք, հրահանգ ղրկեց գաւառային իշխանութեանց դիւրութիւն տալ ա՛յն գաղթականներուն որք կ'ուզեն Ռուսիայէն մեկնիլ։ Իսկ անոնք որ կ'փափաքին մնալ, պիտի կրնան հաստատուիլ իրենց հիմա գտնուած տեղերը։ Պիտի կրնան գիւղերուն մէջ բնակութիւն հաստատել՝ եթէ տեղային իշխանութիւնք հաւանին, ապա թէ ոչ՝ քաղաքներուն մէջ պիտի մնան։ Անոնք որ ռուսական հպատակ ըլլալէ վերջ, ուզեն մեկնիլ Ռուսիոյ ներսէն, հարկ եղած անցագրերը պիտի ստանան եւ իրենց ուզած տեղերը պիտի ղրկուին երկաթուղւոյ զեղչեալ գինով։ Անոնք որ չեն ուզեր ռուսական հպատակութիւնն ընդունիլ, իսկոյն դուրս պիտի հանուին երկրէն։ Ռուսական հպատակութիւնն ընդունելու համար օրինական պայմանաժամի սպասելու հարկ չկայ այս գաղթականներուն համար։ 1903էն սկսեալ անոնք պիտի ենթարկուին զինուորական ծառայութեան, Տէրութեան միւս հպատակներուն պէս։ Ո՛չ արդի գաղթականներն եւ ոչ իրենց սերունդները չեն կրնար կալուածի տէր ըլլալ քաղաքներէն դուրս՝ մինչեւ ռուսական հպատակ ըլլալէն 20 տարի։ Այս կանոնները 1901 Փետր. 1էն առաջ գաղթողներուն համար են։ Այս թուականէն վերջ եկող գաղթականք Ռուսիոյ մէջ պիտի չընդունուին։

—Ռուսիոյ ներքին գործոց նախարարը 20 քաղաքներ առժամանակեայ զինուորական վարչութեան ենթարկեց։ Այս յանկարծական որոշում զարմանք պատճառած է, բայց կ'կարծուի թէ զինուորական վարչութեան տակ առնուած այդ քաղաքներուն մեծագոյն մասը, եթէ ոչ ամենքը, կրթական հաստատութեանց կեդրոններ են։

—Օտեսայէ կ'հեռագրեն թէ Սեվաստաբոլի Ռուս ծովային իշխանութիւնք վեց ամիսէ ի վեր եռանդով կ'աշխատին նաւային գործերով։ Զանազան ռազմափորձեր կ'կատարուին հասկնալու համար նորաշէն մարտանաւերուն կարողութիւնը, ինչպէս նաեւ հանքածուխի տեղ քարիւղ գործածելու փորձերուն յաջողութիւնը։ 24 նոր թորփիլներ զետեղուեցան Սեվաստաբոլի շրջակայքը։

—Բեդերսպուրկի Պաշտօնաթերթը կ'հրատարակէ մանրամասն պատմութիւնն այն դէպքերուն որոց հեղինակներն են Խարքովի համալսարանին ուսանողները։ Քանի մը բժշկական ուսանողներ պահանջեցին բրոֆէսորներէն որք համալսարանական առաւելութիւններէն զրկուին այն ուսանողները, որք մասնակցած էին 1899ի անկարգութեանց։ Բրոֆէսորներէն մէկ քանին այս պահանջումներուն համակերպելու տկարութիւնն ունեցան, մինչ ուրիշներ մերժեցին։ Բրոֆէսորական Խորհուրդը 52 ուսանող արտաքսեց համալսարանէն, եւ հանրային կրթութեան նախարարը հրամայեց բժշկութեան դասախօսութիւնները դադրեցնել, մինչեւ որ քննութենէն հասկցուի թէ որո՛նք են պատասխանատուները։

—Ելմտական նախարարն հրամայեց պետական բոլոր հաստատութեանց որ մանրամասն տեղեկագիրներ խմբագրելով պարզեն ցանկն այն ամէն առարկաներուն զորս պարտաւորուած են օտար երկիրներէ գնել կամ ապսպրել։ Նախարարը կ'փափաքի կարելի եղածին չափ Ռուսիոյ մէջ պատրաստել նոյն առարկաները, եւ պատրաստ առարկայից օտար երկիրներէ ներածումը սահմանափակել։ Մասնաւոր յանձնաժողով մ'ալ պիտի կազմուի ի մօտոյ այս մասին կանոններ խմբագրելու համար։ Ռուսիա իր ներքին վաճառականներն ու արտադրիչները կ'ուզէ քաջալերել փոխանակ ռուսական ռուպլիներն օտարներուն քսակը նետելու։

ԻՏԱԼԻԱ.— Թէեւ իտալական օրէնքը չի ճանչնար ընդհանուր ժողովուրդին քուէին դիմելու հարկը, ինչպէս կ'ըլլայ Զուիցերիոյ մէջ, բայց Միլանի Քաղաքապետական Խորհուրդը, որ մեծ մասամբ Տէմօքրատ կուսակցութենէն կ'բաղկանայ, որոշեց քաղաքացիներուն դիմում ընել թէ Քաղաքապետութիւնը պէ՞տք է վարկ յատկացնէ Սքալա թատրոնին, որ ո՛չ միայն Իտալիոյ ամէնէն կարեւոր օբերայի թատրոնն է, այլ Եւրոպայի ամէնէն համբաւաւոր թատրոններէն ալ մին է։ Քաղաքապետութիւնը մինչեւ հիմա տարին 300,000 ֆր. վարկ մը յատկացուցած էր նոյն թատրոնին։ Գործաւորականք միշտ կ'հակառակէին այս վարկին, եւ անցեալ շաբթու քանիցս ցուցարարելով բողոքեցին անոր դէմ, յայտարարելով թէ թատրոնը զուտ պերճանք մ'է, եւ հարուստներուն համար միայն մատչելի է։ Այս բողոքին միացաւ նաեւ կղերական կուսակցութիւնը, այն առարկութեամբ թէ թատրոնն անբարոյական է եւ բարեպաշտութեան հակառակ։ Արդ. Քաղաքապետութիւնն հրաւէր կարդաց ժողովուրդին թէ հա՞րկ է թէ ո՛չ վարկը շարունակել։ Փողոցներուն մէջ ամէն կողմ պատերուն վրայ ազդեր եւ յայտագրեր փակցուած էին, գործաւորականք ճառեր կ'խօսէին հրապարակաւ յորդորելով ժողովուրդը քուէարկել վարկին դէմ։ Քուէարկելու իրաւունք ունէին միայն այն ընտրողք որք սովորաբար վարչային պաշտօնէից ընտրութեան կ'մասնակցին, կիները քուէի իրաւունք չունէին։ Քուէարկութեան արդիւնքն այն եղաւ որ 7,314 հոգի միայն ի նպաստ վարկին քուէ տուին, մինչ 11,460 հոգի հակառակ վարկին քուէ տուին։ Ըստ այսմ, այսուհետեւ Օբերայի այն մեծ թատրոնին՝ Լա Սքալայի մէջ ներկայացում պիտի չտրուի, այսինքն Սքալան պիտի գոցուի։

ԲՐԷՕՑՑԻՆԿԸՐ պօէր հրամանատարը, որուն գերի բռնուիլը ծանոյց հեռագիրը, Բարկլեյսոյ Տէվէդն էր։ Անոր գերի բռնուիլը Պօէրներուն համար մեծ կորուստ մ'է։ Բնիկ Օրանժցի, Բրէօյցինկըր Բարկլեյսոյ գաղթավայրին մէջ կ'ապրէր, ուր անկանոն զօրաց խիզախ վարիչ մը հանդիսացած էր։ Երկրին ամէն ծակուծուկը գիտէր, եւ բնակիչներն ալ լաւ կ'ճանչնար։ Բարկլեյսոյ ապստամբական շարժումը, որ պահ մը շատ ծանր երեւոյթ առաւ, Բրէօյցինկըրի գործն էր։ Աֆրիքանտէր դաշնակցութիւնն իրեն հրաւէր ուղղած էր տարի մը առաջ Օրանժ գետէն անցնելով Բարկլեյս մտնել։ Նոյն գետին եզերքը բնակողներու մեծագոյն մասն Հոլանտացի էին, եւ անոնք իսկ որք հրացան չառին իրենց ուսն եւ պօէրախումբերուն չմիացան, տարբեր միջոցներով ալ օգտակար եղան Բրէօյցինկըրի։ Անցեալ տարի այս ժամանակներս Օրանժէն անցաւ Բարկլեյս իր ընկերոջ՝ Հէրձօկի հետ, զոր ղրկեց հիւսիսային արեւմուտք, եւ ինք 800 հոգւով արեւելք մտաւ։ Ժամանակ մը մինչեւ 100 մղոն մօտեցաւ Քէյբթաունի, բայց սքանչելի ճարտարութեամբ կտրեց անցաւ անգլիացի զօրքերուն գիծը, որոց այն պահուն անձամբ կը հրամայէր Լորտ Քիչնէր։ Անցեալ տարի ճիշտ Ծնունդին այս ապստամբ անցաւ Ռօզմէյի երկաթուղւոյ գծէն, անգլիական կառախումբ մը գրաւեց, ապստամբութեան դրօշը տարաւ ի հարաւ, մինչ Հէրձօկ կ'գործէր արեւմուտքի մէջ։ Հէրձօկի գունդերը ցիրուցան եղան, բայց Բրէօյցինկըր ամրացաւ Բարկլեյսոյ լեռնոտ մասերուն մէջ եւ տեղացիներուն կողմէ ամէն բան իմանալով Անգլիացւոց շարժումներուն վրայ, կրցաւ միշտ խոյս տալ ստուար գունդերու հետ զարնուելէ, եւ տկար կէտերու վրայ յաղթանակներ տանիլ։ Փետր. 6ին յաղթեց Արքայապահ Վիշապազօրաց ջոկատի մը եւ քանի մը օր վերջն ալ գերի բռնեց եօմէնրիի պահակագունդ մը Ուիլլօմօրի մօտ։ Բրէօյցինկըր ճամբայ տուաւ նաեւ Տէվէդի որ Օրանժէն անցնելով, անձրեւոտ օդի մը ժամանակ Բարկլեյս մտաւ. բայց քանի մը շաբաթ վերջ Տէվէդ չկրնալով գործել հոն, Բարկլեյսէն դուրս ելաւ, ուր դարձեալ մինակ մնաց Բրէօյցինկըր, որ թէեւ անգամ մը գետին միւս կողմը քշուեցաւ, բայց դարձեալ Բարկլեյս մտաւ Մայիսին վերջերը։ Այս միջոցին զօրավար Ֆրէնչ Բարկլեյսոյ զօրաց հրամանատարութիւնը կ'ստանձնէր Բրէօյցինկըրի եւ Շէբէրսի դէմ, երկուքն ալ պօէր հրամանատարներուն ամէնէն երիտասարդները։ Բրէօյցինկըր շարունակ կռիւ կ'ըլլար Յունիսէն մինչեւ Օգոստ.։ Բրէօյցինկըր դարձեալ պարտաւորուեցաւ իր խումբերուն հետ գետին միւս կողմն անցնիլ։ Լօտէր քիչ ատենէն Բարկլեյս մտնելով գերի բռնուեցաւ եւ մահուան դատապարտուեցաւ։ Բրէօյցինկըր այդ թուականէն ի վեր անընդհատ կ'հալածուէր Անգլիացիներէն, բայց ո՛չ միայն կ'յաջողէր ի գերեւ հանել իրեն դէմ լարուած ամէն ծուղակ, այլ եւ Սեպտ.ին այս ահաւոր ապստամբապետն յաջողեցաւ գլխաբանց յանկարծակիի բերել անգլիացի լրտես զօրաց ջոկատ մը։ Ասիկա իր վերջին յաջողութիւնն եղաւ։ Անգլիացի գնդապետ Թօրնիքրօֆթ հրահանգ ստացաւ Բրէօյցինկըրի ետեւէն իյնալ միայն, եւ հուսկ ուրեմն անցեալ Դկ. [illegible] երբ յանդուգն Բրէօյցինկըր փոքրաթիւ պօէրախումբի մը հետ կ'աշխատէր անգլիական քարակոյտ ամրոցի մը գծէն անցնիլ Հանովէր Ռօտի (Բարկլեյս) մօտ, ծանրապէս վիրաւորուեցաւ եւ իր երկու օգնականներուն հետ գերի բռնուեցաւ։

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ԲԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, 21 Դեկտ.— Պաշտօնապէս կ'ծանուցուի թէ Վարշաւիոյ գերմանական հիւպատոսարանին ցոյցին իբրեւ մասնակից ձերբակալուած 21 ուսանողք երկու շաբաթէն երեք ամսի բանտարկութեան դատապարտուեցան։

ԲԱՏԷՐՊՈՐՆ.— Պաշտօնապէս կը ծանուցուի թէ երկաթուղիի երէկ ծանուցուած արկածին զոհ գացած են 5 մեռեալ եւ 28 վիրաւորեալ, որոց 10ը ծանրապէս։

—Ուրիշ 4 մեռեալ գտնուեցան։ Կ'երեւի թէ փլատակներուն տակ դեռ շատեր կ'գտնուին։ Աղէտքին պատճառը կ'վերագրուի սխալ նշաններու։

ԼՈՆՏՐԱ.—Իրլանտացի երեսփոխան Հէյտըն 21 օր բանտարկութեան դատապարտուեցաւ պօյքօդման (Անգլիացիներու ապրանք չծախելու եւ Անգլիացիներէ ապրանք չգնելու եւն. դրութեան) ջատագովմանն համար։

ՀԱՐՐԻՍՄԻԹ.—Դեկտ. 18ին կռիւ մը տեղի ունեցաւ Լանտպէրկի մօտ Անգլիացւոց եւ 800 հոգինոց Պօէր զօրագունդի մը միջեւ հրամանատարութեամբ Զօր. Տէվէդի։ Չորս ժամ տեւեց կռիւը։ Անգլիացիք յաջողեցան ետ մղել թշնամին։ 5 պօէր սպանուեցաւ, 20 վիրաւոր եւ 2 գերի։ Իսկ Անգլիացիք 1 սպանեալ եւ 14 վիրաւոր։

ՓԱՐԻԶ.—«Մէմօրիալ Տիբլօմաթիք» հաւաստի աղբիւրէ կ'հաստատէ թէ Էտուարտ Թագաւորը, Վիլհէլմ կայսրն եւ Ֆրանց Եօզէֆ կայսրը Փետր. ամսուն պիտի տեսակցին եւրոպական խաղաղութիւնն անվթար պահելու համար։

ՍՈՖԻԱ.—Վարչապետ Մ. Քարավէլով վերջին բանակցութեան մէջ է ֆրանսական Պանքաներու պատուիրակներուն հետ փոխառութեան կնքման համար։ Կ'կարծուի թէ օրինագծին մանրամասնութեանց բարեփոխութիւնները պիտի ընդունուին։ Սօպրանիէին մէջ Ստամպուլովեանք մղում պիտի տան նոր օրինագծին եւ այս կուսակցութեան անդամք ոմանք պիտի մտնեն նոր հաստատուելիք նախարարութեան մէջ։

ԼԷՄՊԷՐԿ (Կալիցիա).— Լէմպէրկի քաղաքապետը մասնախումբ մը կազմեց գերման ապրանք չգնելու չծախելու որոշումը գործադրելու համար։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆԹԵԼ ՀԵՌԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՏԼԱՆԴԵԱՆ ՈՎԿԻԱՆՈՍԻՆ ՄԷԿ ԾԱՅՐԷՆ ՄԻՒՍԸ.—Ծանուցինք արդէն թէ Սինեօր Մարքօնի անգլիական եզերքէն մինչեւ Սէնդ Ճօնս(Նիւֆաունտլէնտ)հաղորդուած ելեկտրական նշանները կրցաւ հասկնալ։ Մարքօնի քանի մը օգնականներով Նիւֆաունտլէնտ կ'գտնուի, եւ անցեալ Եշ. օր ժամ 12.30 ին, 1.10ին եւ 2.20ին յաջորդաբար ընդունեց Բօլտհիւի (Քօրնուոլ, Իկլանտա) կայարանէն իրեն հաղորդուած ելեկտրական նշաններն առանց թելի, ուրբաթ օր ալ ժամ 1.38ին։ Նշաններն յոյժ որոշ եւ անսխալ էին։ Մարքօնի Անգլիոյ եւ Իտալիոյ կառավարութեանց հաղորդեց այս սքանչելի յաջողութեան լուրը։ Անգլիայէ Նիւֆաունտլէնտ մեկնելէն առաջ Բօլտհիւի եւ Քրուքհավէնի միջեւ 225 մղոն հեռաւորութեան մը վրայէն նշաններ հաղորդեց, եւ ա՛յնչափ գոհ մնաց նշաններուն ուժէն որ խորհեցաւ թէ կարելի է ատկէց տասն անգամ աւելի հեռաւոր միջոցի մը վրայ անթել հեռագրութեամբ խօսք ղրկել։ Այս նպատակաւ Նիւֆաունտլէնտ գնաց, ուր հիմա ապացուցուած է թէ իր դրութիւն գործնականապէս ուղիղ է։ Լայն եւ զօրաւոր ելեկտրական կայարան մը հաստատելով հոն, չորս ամիսէն կարելի պիտի ըլլայ երկու կիսագունդերուն միջեւ անթել հեռագրութեամբ ամէն տեսակ լուրեր հաղորդել, Անգլիայէն ի Նիւֆաունտլէնտ։ Սինեօր Մարքօնիի խնդրանօք Նիւֆաունտլէնտի կառավարիչ Սըր Ս. Պոյլ լուրն հաղորդեց գաղթային Նախարար Մր. Չէմպըրլէնի։ Երկրորդ հեռագրով մ'ալ խնդրեց որ իրողութիւնն հաղորդուի Էտուարտ Թագաւորին, որ միշտ հետաքրքրուած է անթել հեռագրի դրութենէն։

—Անգլեւամերիկեան հեռագրական ընկերութիւնը, Մարքօնիի փորձերուն յաջողութեան վրայ սարսափահար, իմացուց անոր որ պէտք է դադրեցնէ իր փորձերը, եւ բոլոր գործիքներն առնէ տանի Նիւֆաունտլէնտէն, եթէ ոչ՝ դատական իշխանութեանց միջոցաւ պաշտօնապէս արգիլել պիտի տան։ Անգլեւամերիկեան ընկերութիւնը 50 տարուան մենաշնորհ ունի Նիւֆաունտլէնտի մէջ, եւ 48 տարին լրացած է արդէն։ Եթէ Մարքօնի վերջապէս արգելքի հանդիպի, գործիքներն առնելով Նովա Սքօշիա (Քանատա) պիտի երթայ՝ փորձերն հոն շարունակելու։

—Նիւ Եօրքի թերթերն անտարակուսելի կ'նկատեն այլ եւս Մարքօնիի դրութեան յաջողութիւնը։ «Իվնինկ Բոստ» կ'ըսէ թէ ժամանակին ալ երբ Ովկիանոսին տակէն հեռագրական պարանները պիտի զետեղուէին, ամէն կողմէ տարակոյս յայտնուեցաւ գործին վերջնական յաջողութեան վրայ։ Հիմակ ալ անհաւանական՝ չէ որ Սինեօր Մարքօնի եւ իր ճարտար գործակիցներ իրագործեն առանց թելի հեռագիր ընդունած ըլլան իտալական եզերքէն մինչեւ Նիւֆաունտլէնտ։ «Բայց Անգլիոյ եւ Ամերիկայի թերթերն անտես կ'ընեն հետաքրքրաշարժ պարագայ մը Սինեօր Մարքօնիի յաղթանակին առթիւ— այսինքն թէ նոր դարուն առաջին տարիին մէջ իբրեւ հնարիչ ամէնէն աւելի նշանաւոր եղող երկու հոգին, Սինեօր Մարքօնի եւ Սանթօ Տիւմօն (ղեկավար օդանաւին հնարիչը), լատինացեղ են։ Տարակոյս չկայ որ Ֆրանսայի, Իտալիոյ եւ Սպանիոյ մամուլը շատ բաներ ունի ըսելիք «լատին ցեղերուն անկման» մասին Լորտ Սալզպըրիի ըրած դիտողութեան առթիւ- սպանեւամերիկեան պատերազմին ժամանակ։

—Վերջին տեղեկութիւնք.— Սինեօր Մարքօնի Նիւֆաունտլէնտէ հետեւեալ հեռագիրն ուղղեց առ Թայմզ.— «Անգլեւամերիկեան հեռագրական ընկերութեան կողմէ ինծ դէմ դատ բացուելու սպառնալիքին առջեւ, պարտաւորուեցայ կիսատ թողուլ անթել հեռագրի փորձերս Անգլիոյ եւ այս գաղթավայրին միջեւ։ Բայց կ'յուսամ ի մօտոյ շարունակել նոյն փորձերս Անգլիոյ եւ Քանատայի կամ Միացեալ Նահանգաց միջեւ։» Բայց Անգլիացիք չեն ուզեր որ Մարքօնի ընդհատէ իր փորձերն որք ա՛յնքան մօտեցած են վերջնական յաջողութեան։ Անգլեւամերիկեան հեռագրական ընկերութեան Լոնտոնի գլխաւորներուն եւ Նիւֆաունտլէնտի ներկայացուցիչներուն միջեւ բանակցութիւնք կ'կատարուին։ Բայց խնդրոյն կարեւորութեան պատճառաւ, Մարքօնի անմիջապէս Նովա Սքօշիա մեկնեցաւ, հարկ եղած միջոցները ձեռք առնելու, եթէ բանակցութիւնք չյաջողին։ Նիւֆաունտլէնտի կառավարիչն իր բոլոր պաշտօնատարներով Մարքօնիի կայարանն այցելեցին պաշտօնապէս, ուզելով ոյժ տալ անոր՝ խնդրոյն գիտական մեծ կարեւորութիւնն ի նկատ առնելով։ Նիւֆաունտլէնտի մէջ սաստիկ զայրոյթ կ'տիրէ անգլեւամերիկեան ընկերութեան դէմ, որ գործին առջեւ արգելք կ'յարուցանէ։ Բայց ընկերութիւնը կ'յայտարարէ թէ իր նպատակը վերջնական արգելք յարուցանել չէ, այլ կ'ուզէ իմանալ հնարիչ Մարքօնիի առաջարկութիւնը։

ՕՐԻՈՐԴ ՊՐՕՏՐԻՔ, Անգլիոյ պատերազմական նախարարին աղջիկը, որուն Լորտ Դուիֆմաութի որդւոյն հետ նշանուիլը ծանուցինք, ձիէն իյնալով, ուղեղային թեթեւ խանգարում մը ունեցեր է։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Մալիէի ժողովին անդամ անուանուեցաւ Կայս. Նահանգներու քննիչ յանձնաժողովին Ա. քարտուղար Մուհիէտտին պէյ։

Արճէշի (Վան) Գայմագամ անուանուեցաւ Սու-Շէհրի հրաժարեալ Միւտիր Մէհմէտ Թէվֆիգ էֆ.։

Բ. Դրան Իրաւագէտ Խորհրդականաց Սենեկին դիւանատան դպիր-անօրէն անուանուեցաւ նոյն սենեկին օգնականներէն Իպրահիմ Իհսան պէյ։

—Ականաւոր Օսմանէ պատուանշան տրուեցաւ Գոնեայի կուսակալ Ֆէրիտ փաշայի. Բ. Մէճիտիէ՝ Գոնեայի Իտարէի ժողովին անդամ Ալի Բամիզ պէյի. Բ. Մէճիտիէ՝ դեսպանական խորհրդական գերման Պարոն Մաքս Օպէնհայմի. Գ. Մէճիտիէ՝ Ճենովայի Անսալտօ նաւարանին Տնօրէն Մ. Աչէլլի։

Բ. Շէֆգաթ՝ Գոնեայի կուսակալ Ֆէրիտ փաշայի երկու աղջիկներուն՝ Ֆէյզիէ եւ Նիյմէթ հանըմներուն։

ԴԱԴԱՐՄԱՆ ՀՐԱՄԱՆԱԳԻՐ.— Ֆրանսերէն Սէրվէթ լրագիրն այսօրուընէ սկսեալ դադարման դատապարտուեցաւ անպայման ժամանակաւ։

Տպագրական Տեսչութիւն

8 Դեկտ. 1901

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՁԵԿՈՒՑՈՒՄ

ԱՅՍ ՏԱՐՈՒԱՆ ՏՈՒՐՔԵՐՈՒՆ 5%Ը ՇՆՈՐՀՈՒԱԾ

«Աստուած երկար կեանք պարգեւէ մեր ողորմած Կայսեր՝ Սուլթան Համիտ Բ. Խանի։

«Հօրմէ մ'աւելի գթասիրտ մեր սիրելի Վեհապետին գիշեր ցերեկ վստահութեան առարկան սա է որ Իր հաւատարիմ հպատակներն երջանկութեան մէջ ապրին։ Ամէն օր եւ ամէն կերպով մեր վայելած շնորհները ցոյց կուտան թէ մեր Թագաւորին գթասրտութիւնն անվախճան է։ Ն. Կայս. Վեհափառութիւնն իր անթիւ ու անհամար շնորհներուն մէկ նոր ապացոյցն ալ կուտայ այսօր։ Անոնք որ իրենց այս տարուան Բէտէլի-ի տուրքը, կալուածական տուրքն եւ զինուորական տուրքը մինչեւ Փետր.ի վերջը հնչուն դրամով կը վճարեն, իբրեւ Կայս. շնորհ, 5% պակաս պիտի վճարեն, այսինքն՝ այս տարի 100 ղրշ.ի տուրք ունեցող անհատ մը եթէ մինչեւ Փետր.ի վերջ 95 ղշ. վճարէ, ճիշտ 100 ղշ. վճարած պիտի համարուի, եւ մնացած 5 ղշ.ն իրմէ պիտի չպահանջուի։ Հետեւապէս մեր գթասիրտ Վեհապետին սոյն մեծ շնորհէն օգտուելու համար, տուրքերէ պարտք ունեցողները պարտին անմիջապէս տանիլ վճարել, եւ պէտք չէ գալ տարուան թողուլ։ Անոնք որ իրենց տուրքերուն վճարումը Փետր.էն ետքի կ'թողուն, ըստ առաջնոյն ամբողջապէս պիտի վճարեն։ Այս կէտը կ'ծանուցուի ի գիտութիւն ամենուն։»

«Հասկցուած է թէ տեղ տեղ կալուածներու եւ հողերու արժէքը չափազանց գնահատուած ըլլալով, չափաւորման համար դիմում ընողներուն խնդրանքներն անլսելի կ'մնան մինչեւ որ կալուածատուրքէ իրենց ունեցած պարտքերը չհատուցանեն, եւ թէ այս պատճառաւ ժողովուրդը չի կրնար վճարել իր յետնեալ տուրքերը։ Նա-

խափարաց Խորհրդոյ որոշմամբ, որ վաւերացած է Կայս. Իրատէով, կ'ծանուցուի թէ այսուհետեւ թէ՛ Պոլսոյ և թէ՛ գաւառներու մէջ կալուածներու արժէքին չափաւորման համար եղած դիմումներուն նկատառութիւնը դիզուած տուրքերուն վճարումէն կախում պիտի չունենայ, այլ ըստ ընկալեալ սովորութեան, հարկ եղած քննութիւններն անմիջապէս պիտի կատարուին, և դիզուած տուրքերը չափաւորեալ գնոյն համեմատ պիտի առնուին։»

ՀԱՑԻՆ ԳԻՆԸ. — Քաղաքապետական ժողովը Շբ. օր Պոլսոյ հացագործներուն մեծ վարպետները դարձեալ հրաւիրելով, խորհրդակցութիւններ կատարեց Պոլսոյ մէջ սպառուած հացերը տեղական ալիւրներէ պատրաստելու հարկին վրայ, և որոշուեցաւ այսօր փորձի համար չըչի մը պատրաստել Կիւլհանէի պետական փուռին մէջ, յատուկ պաշտօնեաներու հսկողութեան տակ։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ. — Եպարքոսական հրամանաւ, Մալիէի մէջ ելմտական յանձնաժողով մը կազմուեցաւ տասանորդական և այլ տուրք կանոնագրին մէկ քանի յօդուածները փոփոխելու համար։

ՆՈՐ ՀԵՌԱԳՐԱԹԵԼ. — Թալիմնոս, Լերոս, Իփսարա, Սթրոմբալիա և Բաթմոս կղզիներուն միջեւ ցարդ հեռագրական հաղորդակցութիւնք չկան։ Հեռագրական Վարչութիւնը նոյն կղզիներն հեռագրաթելով իրարու կապելու արտօնութիւն խնդրած ըլլալով, Բ. Դուռն նախ ուզեց գիտնալ թէ նոյն հեռագրաթելին հասոյթները պիտի կրնա՞ն գոցել ծախքերը, և թէ որչա՞փ ծախք պէտք է հեռագրաթելին չինութեան համար։

ԲԱՍԱՍ (Ատանա) գաւառին մէջ, Այաս գիւղախումբէն մինչեւ Իսկէնտէրունի ծովեզերքը՝ Այվալըգի նաւահանգստին մօտ մշակուած ու անմշակ հողերը, եպարքոսական հրամանաւ, չեն կրնար ուրիշին սեփականութիւնն ըլլալ, և եթէ ուրիշին ձեռքն ալ անցած են, պէտք է ետ առնուին։ Տեղւոյն ազդեցիկ բնակիչներէն ոմանք 3000 արտավարի չափ անմշակ հողերու վրայ սեփականութեան իրաւունք յառուցած ըլլալով, տեղական իշխանութիւնք այս մասին հրահանգ խնդրած էին Բ. Դռնէն։ Այս վերջին հրաման ղրկեց քննել հասկնալ թէ հակառակ եպարքոսական արգիլքին ինչպէս տէր եղեր են անոնք, և թէ իրենց ձեռքը օրինական կալուածագիր ունի՞ն թէ ոչ, և թէ այդ տեղերն ըստ կանոնի որոշուած պայմանաժամուն մէջ չշինելու ձեռնարկա՞ծ են թէ ոչ։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ. — Խառնակիչք. — 1897 Նոյեմ. 22ին Թուրքիոյ և Յունաստանի միջեւ կնքուած Հաշտութեան Դաշնագրին յարակից կանոնագրութեան 11 և 14 րդ յօդուածներուն համաձայն, հելլէն կառավարութիւնը պարտաւոր է իր հողէն արտաքսել օսմ. երկիրներէն Յունաստան փախչող խռովարարները։ Հելլէն կառավարութիւնն այս օրինական տրամադրութիւններն այս օրերս հրամանագրով մը բացատրեր է հելլէն ոստիկանութեան։ Աթէնքի լրագրաց խօսքին նայելով, Հելլէն դեսպան իշխան Մավրոքորտաթօ, իր կառավարութենէն առած հրամանին համաձայն, ծանուցեր է Բ. Դրան թէ հելլէն կառավարութիւնը վերջնապէս որոշեր է իր հողէն արտաքսել օսմ. երկիրներէն Յունաստան փախչող խռովարարները։

ՆԱՒԱՅԻՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎ. — 1902 տարւոյ Յունիս 29էն մինչեւ Յուլիս 5, Գերմանիոյ Տիւսէլտորֆ քաղաքին մէջ միջազգային նաւային համաժողով մը պիտի գումարուի։ Կայս. կառավարութիւնն ալ մասնակցելու հրաւէր ստացած ըլլալով, Բիլ գոմոդոր Ասարը — Թէվֆիգ մարտանաւին հրամատար գնդ. Րիւսթէմ պէյ, Կայս. հրամանաւ, Օսմ. պատուիրակ նշանակուեցաւ։

ԷԼ-ԳԻՍՏԱՆ գաւառակին Ճապիր կոչուած տեղը, այսուհետեւ ամէն Եչ. օր տօնավաճառ պիտի կազմուի։ Անցեալ Եչ. օր տօնավաճառն առաջին անգամ ըլլալով տեղի ունեցեր է, և այս առթիւ բարեմաղթութիւններ եղեր են Կայս. արեւշատութեան համար։

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ. — Իտալիոյ կառավարութիւնը «Թագ Իտալիոյ» պատուանշանին Ա. աստիճանը տուաւ Կայս. ախոռներու տնօրէն Ֆայիգ փաշայի և նոյն պատուանշանին Դ. կարգը Կայս. ձիերուն մարզիչ Գնդ. Իպրահիմ պէյի։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՊԵԼՃԻԱ. — Բ. Դուռը Բարիզի Օսմ. դեսպան Միւնիր պէյի ղրկեց Վեհ. Սուլթանին մէկ ինքնագիր նամակը, ուղղեալ առ Պելճիոյ Թագաւորն, ծանուցանող թէ Ն. Վսեմութիւնը Պրիւսէլի օսմ. դեսպան անուանուած է։

ՕՍՄ. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՈՒՑ Վարչութեան Թողեալ հինգ տրոց հասոյթք Նոյեմ. ամսոյ մէջ 107,850 ոսկիի հասած են, մինչդեռ անցեալ տարի 115,450 ոսկի եղած էին, ըսել է թէ այս տարի 7600 ոսկիի նուազում կայ։ Հինգ տրոց հասոյթք, Մարտէն մինչեւ Նոյեմբեր, 20,000 ոսկի պակաս եղած են անցեալ տարուան նոյնքան ժամանակամիջոցի հասոյթներուն հետ բաղդատմամբ։ Սա ալ չմոռնանք ըսել թէ անցեալ տարի Հանրային Պարտուց Վարչութեան հասոյթք, իր հաստատութենէն ի վեր, ամէնէն աւելի բարգաւաճ եղած էին։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՌՈՒՄԱՆԻԱ. — Պոլսոյ ռումանական դեսպանատունն օտար երկիրներէ Թուրքիա ներածուած գինիներուն վրայ տեղեկագիր մ'ուղղած է իր կառավարութեան։ Այդ տեղեկագրին նայելով, Թուրքիոյ մէջ ամէնէն աւելի փնտռուած գինիներն են ֆրանսական և աւստրօ-հունգարական գինիները։ Յունական գինիներն երրորդ կարգը կ'գրաւեն։ Ռումէն դեսպանատունը կ'կարծէ որ եթէ Ռումանիա լաւ տեսակ գինի ղրկէ, իր վաճառականք չատ չանցած կարեւոր տեղ մը պիտի գրաւեն Թուրքիա գինի ներածողներուն մէջ։ Տեղեկագիրն այս արդիւնքը ձեռք բերելու համար միջոցներ ալ ցոյց կուտայ։ Անցեալ 1900—1901 տարեշրջանին մէջ Ռումանիայէ Թուրքիա ղրկուած վաճառքներուն արժէքն հասած է 13,479,231 ֆր.ի, մինչդեռ Թուրքիայէ Ռումանիա ղրկուած է 12,592,966 ֆր.ի ապրանք։ Թուրքիա ներածուած վաճառքներուն մէջ գլխաւոր տեղը կ'գրաւեն ալիւրները (5 միլիոն ֆր.), չոր խոտ (2 միլիոն ֆր.), ցորեն ($\frac{1}{2}$ միլիոն ֆր.)։ Իսկ Ռումանիա ղրկուած ապրանքներուն մէջ յիշատակելի են ծխախոտը, ($4\frac{1}{2}$ միլիոն ֆր.) ձիթապտուղ ($\frac{1}{2}$ միլիոն) են.։

ՊՈԼՍՈՅ հելլենական առեւտրական Սենեկի անդամոց ընդհ. ժողովը նախընթաց օր տեղի ունեցաւ հելլենական հիւպատոսարանին մէջ, և գլխաւորապէս զբաղեցաւ քոնսաֆական և կեդրոնական տուրքերուն խնդիրներով։ Որոշուեցաւ դեսպանատան միջոցաւ տեղեկագիր մը մ'ուղղել հելլէն կառավարութեան, մանրամասն պարզելով այս խնդիրները։

Մ. ԶԻՆՈՎԵՎԻ ՅՈԲԵԼԵԱՆԸ. — Ինչպէս ծանուցինք, ռուսական դեսպանատան պաշտօնատարք Բեդերսպուրկի առաջնակարգ գոհարավաճառներէն մէկուն նուէր մը ապսպրած էին, Մ. Զինովեվի ընծայելու համար իր յոբելեանին առթիւ։ Այս նուէր, որ արդէն Պոլիս հասած է, ժամացոյցի չղթայի գեղարուեստական մէտալյոն մ'է, որ իր մէկ կողմը կ'կրէ, կարմիր կիտուածի վրայ, 50 թուականը չողակնային և միւս կողմն ալ, կապոյտ կիտուածի վրայ, սա արձանագրութիւնն ոսկետառ, «Առ Մ. Զինովեվ, Պոլսոյ Ռուսք, 1901»։ Մէտալյոնն ալ դրուած է ճերմակ փայտէ տուփի մը մէջ, որ կը կրէ դեսպանին անուան սկզբնատառերն և 1901 թուականը, ադամանդազարդ։ Տուփին մէջ կ'գտնուի արծաթ թիթեղ մը, որուն վրայ քանդակուած են այս ընծային մասնակցող պաշտօնատարներուն անունները։

ՔԱՐԱՆԴԻՆԱ. — Յունաստան դադրեցուց Եգիպտոսի դէմ տնօրինած բոլոր քարանդինային միջոցները։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ դեսպան Սըր Ն. Օ'Քոնոր վաղը մայրաքաղաքս կ'սպասուի արեւելեան ճեպընթաց կառախումբով։

ՃԻՏՏԷ հասնող իւղամ ուխտաւորներուն թիւը ցարդ 7,000ի հասած է։

ՔԷՍՆԵՆՏԻՐԷԻ մէջ, պետական հողերուն վրայ, ծծմբի նոր հանք մը գտնուած է, որ 15,000 արտավար տարածութիւն ունի։ Հանքաց, անտառաց և երկրագործական նախարարութիւնը տեղեկութիւն ուզեց Սելանիկի կուսակալութենէն թէ ո՛ և է անպատեհութիւն կա՞յ խուզարկութեան թոյլտուութիւն տալու խնդրարկուներուն։

ԻՏԱԼԱՑԻ նշանաւոր անձնաւորութիւններ ի մօտոյ Պէնկազիի աւերակները պիտի այցելեն։ Իտալական դեսպանատունը Բ. Դռնէն խնդրեց հարկ եղած արտօնութիւնը տալ և յանձնարարել առ որ անկ է, որպէս զի պէտք եղած դիւրութիւնները չնորհուին։ Կայս. Իրատէ մը չնորհեց հարկ եղած արտօնութիւնը։

ՍՈՒՐԲԷԻ ՀԻՒՄԱՅՈՒՆԸ սովորական արարողութիւններով այսօր Հաբէմ Իսկէլէսիէն պիտի փոխադրուի Մահսուսէի «Մարմարա» շոգենաւը։

ԳՈՆԵԱՅԷ կ'գրեն թէ տեղացող յորդահոս անձրեւներուն պատճառաւ Համիտիէ գաւառակին մէջ 2 տուն և 8 պատ փլեր են, և քանի մը ծխախոտագործներ, որք լեռը կ'գտնուէին, խեղդամահ եղեր են։ Առատ ձիւն տեղալով, 5 թիզ թանձր խաւ մը կազմուեր է։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ քննիչ Լէպիպ էֆ. այսօր Նիկոմիդիա ուղեւորեցաւ, գաւառին ելմտական գործոց վիճակը քննելու։

ԵՎԳԱՖԻ նախարարութիւնը նկատելով որ անզաւակ մեռնող Արապանը Վիլէյէի սեփական 15ի չափ շէնքերուն վարձակալները վարձք չեն վճարեր, առարկելով թէ տարեկանն արդէն վճարած են, կամ անոր զաւակներուն պիտի վճարեն, գրեց Բերայի կառավարչութեան որ վարձակալները նոյն շէնքերէն հանել տայ, եթէ չուզեն Եվգաֆի կողմէ կարգուած պաշտօնեաներուն վճարել բանած կամ բանելիք վարձքերը։

ԽԱՐԲԵՐԴԻ մէջ, Ուրբ. գիշեր ժամ $7\frac{1}{2}$ին միջոցները, երկրաշարժի թեթեւ ցնցում մը զգացուած է։

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԳՈՂՈՒԹԻՒՆԸ. — Բերայի Մեծ փողոցին վրայ, ժամագործ Նիքօլիի վաճառատան մէջ պատահած գողութիւնը, զոր մեր Շբ. օրուան թուով ծանուցած էինք, նոյն ինքն վաճառատան ներքին կողմէ գործուած է։ Նիքօլի Գայլօնճու—Դուլլուգի կողմը Վառվառա անուն Յոյն աղջկան մը նշանուած ըլլալով, անոր հօրմէն 100 ոսկի չորթեր է, և երկար ժամանակէ ի վեր զանազան խաբէական միջոցներով օրօրեր է աղջիկն ալ, հայրն ալ։ Ուրիշ կին մ'ալ 50 ոսկինոց ադամանդ մը յանձներ է Նիքօլիի, մաստանի մը չինելու համար, և այս մեծագին ադամանդն ալ գողցուած առարկաներուն մէջ կ'գտնուի եղեր։ Վառվառայի մայրն հելլենական հիւպատոսարանին առջեւ Նիքօլիի դէմ խաբէութեան դատ բացեր է։ Հիւպատոսարանն ալ Նիքօլիի խաբէութիւնը ստուգելով, Բերայի կառավարչէն խնդրեր է միջոցներ տնօրինել որ յիշեալը չկարենայ փախչիլ։ Ոստիկանութիւնը ձերբակալած և բանտարկած է զայն։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԳԻՐՔ. — Մեծ—Տէրութեանց հետ կնքուելիք առեւտրական դաշնագրաց նկատմամբ, Արտաքին գործոց նախարարութիւնը, իրաւագէտ խորհրդականաց կողմէ պատրաստուած ընդարձակ տեղեկագիր մը մատոյց Մեծ—Եպարքոսութեան։

ՍԱՄՍՈՆԻ մէջ ծագած ժանտախտին պատճառաւ, որոշուած էր «ֆորմօքլօրիւր»ով հականեխման 12 ձարձատիչներ գնել։ Մօսկուայի բժշկական համաժողովին կողմէ կատարուած քննութիւններէն հասկցուած ըլլալով որ շէնքերուն «ֆորմօքլօրիւր»ով հականեխումն ո և է օգուտ չունի, Կայս. Իրատէ մը կ'հրամայէ համաճարակ հիւանդութեանց պահուն ա՛յն դեղերը միայն գործածել, որոց օգտակարութիւնը փորձուած է, այն է՝ քլօրիւր տը չօ եւ սիւպլիմէ քօրօզիվի լուծաջուր։

ԱՓՐԻԿԵԱՆ ՏՐԻՊՈԼՍՈՅ ժողովուրդը փափաք յայտնած է զինուորական ծառայութեան մէջ մտնել իբրեւ կամաւոր։ Զեանհաս պաշտօնարանն որոշեց գոհացում տալ անոնց փափաքին, և հրաման ղրկեց ըստ օրինի կամաւոր գրել։

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ. — Մր. Սէսիլ Րոտս որ Գահիրէ կ'գտնուի, կ'զանակցի եղեր Բարեյուսոյ երկաթուղւոյ գիծն եգիպտական երկաթուղիներու գծին միացնելու խնդրոյն վրայ։

—Եգիպտական կառավարութիւնն որոշեց ծխախոտի մշակութեան դէմ քանի մը տարի առաջ դրուած արգելքը վերցնել։

—Աղեքսանդրիոյ քաղաքապետութեան փոխառութիւնը, 500,000 անգլ. ոսկի, Լոնտոնի մէջ ամբողջովին ստորագրուեր է։

—Գահիրէէ ընկ Վերաքննիչ Ատեանն հաստատեց Նախագահ Ատենի վճիռը, որով եգիպտական կառավարութիւնը կ'պարտաւորի հատուցում և հանգստեան թոշակ վճարել այն եգիպտացի սպաներուն որք երկար ատեն գերի մնացին Սուտանի մէջ։ Եգիպտական կառավարութիւնն 270,000 ոսկի պիտի վճարէ անոնց անվճար թոշակներուն համար և 40—50ական ոսկի ալ տարեթոշակ։

ԴԱՐԴԱՆԷԼԷ կ'գրեն թէ Անգլ. Չեթֆիլը շոգենաւը, որ 1904 թոնօ տարողութիւն ունի, Թէնէտոսի մօտ խրեր է, և թէեւ իր սեփական միջոցներով յաջողեր է ջուրէն ելած ելնել, բայց ցաւուկին կողմը ծակ մը բացուեր է, եւ լցարաններէ մին ջուրով լեցուելով, ետին և պտուտակը ծովէն դուրս մնացեր են։ Շոգենաւն ամենամեծ դժուարութեամբ Դարդանէլի մօտ հասեր է, և իր տուած արկածի նշաններուն վրայ, առողջապահական վարչութեան շոգենաւակն օգնութեան համնելով, զայն քաշեր Դարդանէլ տարեր է։ Արկածեալ շոգենաւը Պոլիս պիտի բերուի նորոգութիւն կրելու համար։

ՏԷՄԻՐ—ՀԻՍԱՐԻ վաճառականներէն Մ. Թաչի Էքսօմու փախեր է, 3,000 ոսկիի պարտք մը թողլով։ Իր ունեցածն է 300 ոսկիի վաճառք և 600 ոսկիի կալուած։ Կ'ըսուի թէ փախստականը գրեր է թէ քիչ ատենէն Տէմիր—Հիսար պիտի դառնայ։

ԺԱՆՏԱԽՏԱՒՈՐՆԵՐԸ դարմանող բժիշկներուն համար Վիեննայէ բերուելիք հագուստները մաքսատուրքէ ազատ պիտի մնան։

ՎԱՐՁՈՒ ԿԱՌՔԵՐՈՒՆ կառապանները, Քաղաքապետութեան որոշմամբ, միօրինակ զգեստ պիտի կրեն այսուհետեւ, որոց օձիքներուն վրայ նշանակուած պիտի ըլլայ կառքերուն թիւը։

ՍԵՐԱՆՏՈԶԻ մէջ նախընթաց գիշեր երկրաշարժի ցնցումներ զգացուած են։

ԱՒԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆ. — Հալէպի ոչխարի վաճառականներէն Մուստաֆա աղա և ընկերք Էրզրումէ իրենց գնած ոչխարներուն հետ երբ Արապկիրի մօտէն կ'անցնէին, Աթմա Աչիրէթին կողմէ յարձակում կրեցին, և կռիւ տեղի ունեցաւ, և աւազակները յաջողեցան ոչխարներուն մէկ մասը քչել տանիլ։ Տեղական իշխանութիւնք սակայն յաջողեցան 750 ոչխար ետ առնել և իրենց տէրերուն յանձնել։ Մնացեալներուն ալ արժէքը պիտի գանձուի Աթմա Աչիրէթի մարդոցմէն։ Ոստիկանութեան հրամատարը նոյն Աչիրէթի մարդոց մէջ քննութիւն կատարելով 50 դասալիք զինուորներ ալ գտեր է, և նոյն Աչիրէթի մարդոց կողմէ ասկէ առաջ չըրջակայ գիւղերու բնակիչներէն յափշտակուած անասուններն ալ ետ առնելով, իրենց տէրերուն յանձներ է։

ԱՒԱԶԻԿԱՑ ԴՇ. (25 Դեկտ. Ն. Տ.) Լատինական Ծնունդին առթիւ Քր. Լիօնէ գոց պիտի մնայ։

ԴԱՐԴԱՆԷԼԷ կ'գրեն մեզ Դեկտ. 5 թուով. — «Այս առտու, չորեքշաբթի լուսնալուն, ժամ 1 ին երկրաշարժի սաստիկ ցնցում մը զգացուեցաւ ճիշդ 1 երկվայրկեան. բարեբախտաբար ո՛ և է վնաս չկայ։ Ձմեռը բաւական մեղմացաւ մի քանի օրէ ի վեր. չատ լաւ օդեր ունինք։»

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

Ս. Պատրիարք Հայրը չաբաթ իրիկուն Պատրիարքարանի գործակատար Տէր Ներսէսեան Տիգրան էֆ.ի հետ մասնաւոր հրաւէրով Կայս. Պալատ գնաց և մասնակցեցաւ Իֆթարի սեղանին, որուն ներկայ գտնուեցան պալատական բարձրաստիճան պաշտօնատարներ։ Ն. Սրբազնութիւն Ա. սենեկապետ Հաճի Ալի պէյի քով նստաւ։ Սեղանին ներկայ գտնուեցաւ նաեւ Մեծ—Եպարքոսութեան խորհրդական Վսեմ. Թէվֆիգ փաշա։ Սեղանէն վերջ Վեհ. Սուլթանը բարեհաճեցաւ Սէճճատէճի Պաշի Իզզէթ Պէյին միջոցաւ Ս. Պատրիարքին չնորհել Իմթիազի ոսկի և արծաթ չքանշանները։ Վեհ. Սուլթանը բարեհաճութիւնն ունեցած է յատկապէս իր բարձր գնահատումը յայտնելու Ս. Պատրիարք Հօր հաւատարմական զգացմանց համար։ Յետոյ Ս. Պատրիարք Հայրն Ա. քարտուղար Վսեմ. Թահսին պէյի այցելելով, իր երախտագիտութիւնն յայտնեց Կայս. չնորհաց համար։

— Տ. Բարթուղիմէոս Արքեպս. Զամչեան եւ չաբաթ իրիկուն իր անձնական քարտուղար Աղնիւ էֆ. Ահարոնեանի հետ Կայս. Պալատ երթալով մասնակցեցաւ Իֆթարի սեղանին։

—Ս. Պատրիարք Հօր հետ իր խորհրդակցութեանց մէջ Տ. Գէորգ Կաթողիկոս փափաք յայտնած է որ իր դիրքն ու պաշտօնավարութեան պայմանները յոյժ որոշ ըլլան հանդէպ Ազգ. Պատրիարքարանի, որպէս զի հանգուցեալ Քէչիշեան Տ. Մկրտիչ Կաթողիկոսին և Ազգ. Վարչութեան միջեւ ծագած անհամաձայնութիւններուն նման պարագաներ ալ իր օրով և իր անուան չուրջը չծագին։ Ինք կ'ուզէ աւելի ինքնօրէն ըլլալ եկեղեցականներու ձեռնադրութեան համար, և իր յարաբերութեանց համար Պատրիարքարանի դիմելով հանդերձ, թեմական սովորական գործերը տեղւոյն վրայ տնօրինել իր յարմար դատած եղանակաւ։ Այս նկատմամբ տեղի ունեցած կարծիքի փոխանակութիւններէն հասկցուած է որ լիակատար համամտութիւն կ'տիրէ Ազգ. Պատրիարքարանի և Ն. Ամենապատուութեան միջեւ։

—Ազգ. Հիւանդանոցին 1901ի Ընդարձակ Օրացոյցը 6,000 օրինակ տպուեր է, բայց 4,000 անգամ չէ ծախուեր։ Ուստի, 1902ին 4,000 միայն տպել ուզուեր է։ Բայց վերջին պահուն, նկատելով որ տպագրութիւնը չափազանց ուչացաւ այս անգամ, ի վերջոյ որոշուեր է 3,000 միայն տպել։ Դեկտ.ի կէսն եկեր ենք, և տակաւին նիւթ կ'չարուի, կ'ըսեն, Յարութիւն փաչային և Սանիան փաչային կենսագրութիւնները։ Եթէ քիչ մ'ալ յապաղեցնեն, կրնան Կիլիկիոյ Նորընտիր Կաթողիկոսին օծումն ալ նկարագրել, և Թերեւս, մինչեւ այն ատեն, ուրիշ կենսագրութիւններ ալ կ'ունենան ազգային օրաթերթերէն արտատպելու։ Եթէ Ազգ. Հիւանդանոցին Ընդարձակ Օրացոյցը Յունուար 1ին հասած չըլլայ գաւառները, իբրեւ կաղանդչէք նուէր տրուելու համար, ե՞րբ պիտի ծախուի ուրեմն։ Իրաւ է որ Տքդ. Տաղաւարեան, Ազգ. Հիւանդանոցին բժիշկը, որուն այս տարի յանձնուած էր սոյն հրատարակութիւնը, իր բոլոր օրն Հիւանդանոցին մէջ չանցընելուն համար, ամէն օր ժամանակ ունի այս և ուրիշ տպարանական գործերով պարապելու։ Բայց վերջապէս, պէտք էր ամէն կարգադրութիւն ժամանակին ընել, և մինչեւ հիմա պէտք էր ի վաճառ հանուած և գաւառները ղրկուած ըլլար։

—Ափրիկեան Տրիպոլսէն կ'գրեն մեզ Նոյմ. 20 թուով. — «Տեղւոյս Սպանիական Հիւպատոսարանի Թարգման Խաչատուր էֆ. Պաղտասարեան ի դիմաց Հայ գաղթականութեան գիր մը ղրկած էր Ազգ. Պատրիարքարան, խնդրելով որ քահանայ մը փութացուի, անդւոյս Հայերուն հոգեւոր մատակարարութեանց համար։ Ընդ երկար սպասելէ ետքը, տեսնելով որ պատասխան չկայ, այս անգամ մի քանի համախոհներով դիմեց Աղեքսանդրիոյ Յոյն Պատրիարքին, խնդրելով որ զիրենք Օրթոտոքս դաւանութեան մէջ ընդունի, և խոստանալով չրամեռել Յոյն Եկեղեցիէն, մինչեւ իսկ եթէ Հայոց Պատրիարքարանէն հոգեւոր հովիւ գայ այս տեղ։

«—Բէ-ղոնփէնի մէջ ժամանակին ծանուցինք թէ տեղս վախճանեալ Տ. Արիստակէս քհնյ. Տ. Գասպարեանի գոյքերը ծախուելով, յուղարկաւորութեան ծախքերն հոգացուելէ ետքը, մնացած դրամը, 144 ֆր., իր որբերուն ղրկուած էր այն ատեն տրամադրելի գտնուած գաղղիական թղթատան մանդա բօնով, և Ազգ. Պատրիարքարանի միջոցաւ։ Քանիցս նամակաւ հարցուեցաւ այս տեղէն, բայց յիշեալ դրամին հասած կամ չհասած ըլլալուն վրայօք ո՛ և է լուր մը ստացուած չըլլալով, կ'խնդրենք որ այս անգամ ալ ձեր թերթին միջոցաւ յայտարարէիք թէ հանգուցելոյն զաւակունքն ստացե՞ր են յիշեալ աւանդը։ Եթէ չեն ստացեր, մեք այս տեղէն գաղղիական նամակատունէն նորէն թուղթ մը կ'հանենք կ'ղրկենք։»

—Տնտեսական Խորհուրդն իր վերջին նստին մէջ զբաղեցաւ կեդր. Սնտուկի հաշիւներով. խորհրդակցութիւնք պիտի չարունակուին առաջիկայ նստին մէջ։

—Ս. Պատրիարք Հայրն երէկ Բերայի Ս. Յարութիւն եկեղեցիին մէջ քարոզեց Ս. Աստուածածնայ տօնին վրայ։ Հմայեակ Սրբազան ալ Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին մէջ քարոզեց, և յետոյ սրտաչարժ խօսքերով հասարակութեան գութն հրաւիրեց Կարնոյ երկրաշարժի արկածելոց վրայ։

—Վաղը, Ս. Պատրիարք Հայրը Պատրիարքարանի մէջ պիտի նախագահէ Կրօն. Ժողովին, և Մայր—Եկեղեցւոյ Դպրաց Դասուն Տնօրէն Խորհրդին, Դպրապետի ընտրութեան և յարակից խնդիրներու վրայ։

— Արմաշու փոխ—վանահայր Տ. Եղիշէ Սրբազան չնորհաւորական այցելութիւն տուաւ Կիլիկիոյ Նորընտիր Կաթողիկոս Երէցեան Սրբազանին։ Ն. Գեր. պատուութիւն յետոյ Պատրիարքարան երթալով Դպրեվանքի կարգ մը խնդիրներու համար խորհրդակցութիւն մ'ունեցաւ Ս. Պատրիարքին հետ։

—Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհուրդն արտօնութիւն խնդրած էր եկեղեցւոյ սեփական վեց կալուածները ծախելու և արժէքն յատկացնելու եկեղեցւոյ սնտուկին տոկոսաւոր պարտուց վճարման։ Տնտեսական Խորհուրդն՝ որուն նկատառութեան յանձնուած էր խնդիրը, պէտք տեսաւ ի ձեռին ունենալ եկեղեցւոյ հաչուեկշիռը, բացատրութեան տեղեկագրով մը, որուն մէջ պարզուած ըլլան տոկոսաւոր պարտուց գոյացման պարագաները։

— Տիարպէքիրէն Պատրիարքարան հասած հեռագիր մը կ'յայտնէ թէ Վիճակին Գաւառական Խորհուրդը Պատրիարքարան կ'ղրկէ պաշտօնագիր մը որով կ'խնդրուի Նորընտիր Առաջնորդ Տ. Եզեկիէլ Վրդ.ի եպիսկոպոսացումը։

—Փոխան Երեկոյթի. — Բարեսէր ազգային մը իր անուան տօնախմբութեան առթիւ, փոխան երեկոյթի, 1 ոսկի նուիրեց ի նպաստ Կարնոյ երկրաշարժին արկածելոց, և 1 ոսկի ի նպաստ Ազգ. Որբանոցին։ Յանձնեցինք Ս. Պատրիարք Հօր, և Հոգաբարձութեան։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ. — Թաղ. Խորհուրդս յանուն Թաղեցւոց իր խորին չնորհակալիքը կ'յայտնէ Թաղիս բնակիչներէն Մեծ. Զգօն էֆ. Խորասանճեանի, որ իր հանգուցեալ հօր՝ Ալիքսան էֆ. Խորասանճեանի հոգւոյն, և ի յիչատակ անոր անուանը տարեդարձին, բարեհաճեցաւ ինքնաբերաբար Ս. Եկեղեցւոյս տաճարը, ատեանը եւ պահարանը ծածկելու համար քօղեայ հիւսուած ընտիր տեսակէն փսիաթ նուիրել։ Ի դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ

Ատենադպիր — Ատենապետ
Յ. Ալլահվէրտեան — Խ. Խորասանճեան
Պէչիկթաչ, 9 Դեկտ. 901

«ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

ԴԱՒԻԹ ԷՖ. ԹԱՀԹԱՊՐՈՒՆԵԱՆ (Դորթէօլ). — Ձեր անուան աւանդ մը եկած է Խմբագրատունը։

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐԸ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ՎԱԼՓԱՐԷԶՕ, 22 Դեկտ. — Արժանթինի Չիլիի կառավարութեան մօտ իր ունեցած ներկայացուցիչն ետ կանչեց։ Սակայն երկու երկիրներուն միջեւ դիւանագիտական յարաբերութիւնք դեռ չեն խզուած, բայց զինուորական պատրաստութիւնք կ'չարունակուին։

ԲԱՐԻԶ, 22 Դեկտ. — Այսօր տեղի ունեցաւ 1851ին Բարիզի մէջ սպաննուած Պօտէնի արձանին բացման հանդէսը։ Այս առթիւ, Մ. Լուպէի, Մ. Մ. Ֆալիէռի, Տէչանէլի և Վալտէք—Ռուսոյի արտասանած ճառերն ողջունուեցան «Կեցցէ Հանրապետութիւն» աղաղակներով։ Քաղաքապետական Խորհրդոյ նախագահ Մ. Տօսէ ուզելով խօսիլ, թէպէտ իր անունն արձանագրուած չէր պաշտօնական ատենաբաններուն ցանկին մէջ, ընդմիջուեցաւ «Անկցին Ազգայնականք, անկցի՛ Տօսէ» աղաղակներով։

ՀՌՈՄ, 22 Դեկտ. — Երեսփ. Ժողովը, կառավարութեան առաջարկած ելմտական ծրագրերը քուէարկելէ վերջ, իր նիստերը դադրեցուց անպայման ժամանակաւ։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, 22 Դեկտ. — Սեւերան իշխանը, թեթեւ անհանգստութեան մը պատճառաւ, մէկ քանի օր յետաձգեց իր մեկնումը։ Իշխան Միրքօ, որուն անունն արձանագրուած է որսորդ զօրաց ԺԵ. գունդին սպայից ցանկին մէջ, հարիւրապետի աստիճանին բարձրացաւ։

ՆԱՍԻՕՆԱԼԻ ԵՒ ՖՈՒՆՆԻԷԻ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ

ՍՈՖԻԱ, 22 Դեկտ. — Նախարարական տագնապը բոլորովին վերջացաւ։ Քարավելովի Դահլիճն իչխանութեան գլուխ կ'անցնի դարձեալ առանց փոփոխութեան։ Սոպրանիէն ի նիստ հրաւիրեալ է վաղը Բչ. (այսօր) փոխառութեան վիճաբանութիւնը վերսկսելու համար։ Այս անգամ քուէարկութիւնը ստոյգ կ'համարուի։

ԲԱՐԻԶ. — Չինական տուգանքին 265 միլիոն ֆր.ի փոխառութիւնը քսանեւհինգպատիկ ստորագրուեցաւ ցարդ պանքերուն կողմէ։

—Բանթէնի մէջ լուցկիի գործարանէ մը հրդեհ ծագելով, մերձակայ գործարաններն ու չէնքերը վտանգի մէջ են։

—Լորտ Ռօզպէրի ի մօտոյ Բարիզ պիտի գայ տեսակցելու քանի մը պետական մարդոց հետ։

ՊԵՔԻՆ. — Այսուհետեւ կայսերական պալատէն դեսպաններուն պիտի ղրկուին կանաչ գահաւորակներ դեղին մետաքսեայ ծոպերով զարդարուած. այս գոյները ցարդ Չինու կայսեր վերապահուած էին։ Դեսպանք այդ գահաւորակներուն մէջ նստած պիտի տարուին աւագ դուռն Արգիլեալ Միջնաքաղաքին, որուն մուտքը ցարդ արգիլուած էր իրենց։ Քարտուղարներն ու թարգմաններն ալ գահաւորակով պիտի երթան։ Քաղաքին դուռնէն դեսպանք պիտի նստին կայսեր անձին յատկացուած դեսպակներու մէջ, բայց իրենց հետեւորդներն ոտքով պիտի երթան։ Չինու կայսրը դեսպանները պիտի ընդունի կեդրոնական Դահլիճին մէջ գահու մը վրայ բազմած։

ՊԻՐՄԻՆԿԷՄ. — Երեսփոխան Լոյտ Ճօրճ պօքրասէր միթինկ մը կազմակերպած էր, բայց 200,000 քաղաքացիք ընդդիմացան, և աղմուկն ու խառնաղանճն ա՛յնքան սաստկացան որ Լոյտ Ճօրճ ոստիկանի կերպարանք մտնելով միայն յաջողեցաւ անվնաս պրծիլ։

ՇԻԳԱԿՕ. — Քարիւղի գործարանատէր Մր. Ճօն Ռօքֆէլլըր 1 միլիոն 250,000 տոլար նուիրեց Շիքակոյի Համալսարանին։

ՄԻԼԱՆ. — Գիւղացի մը այսօր աղած օձաձուկ մը ուտելու պահուն, մէջէն գտաւ խոշոր սեւ մարգարիտ մը, զոր Միլան բերելով 38,000 ֆր.ի ծախեց։

ՆԻՒ ԵՈՐՔ. — Մր. Էտիսըն (հեռաձայնի հնարիչը) ետ առնելով իր քանի մը օր առաջ ըրած յայտարարութիւնը, կ'ըսէ թէ քանի որ Մարքոնի իր ստորագրութեամբ կ'յայտարարէ թէ Եւրոպայէն նշաններ ընդունեց, կ'հաւատայ թէ անթել հեռագրի գրութիւնը պիտի յաջողի, որ առեւտրական աշխարհին համար մեծ յաջողութիւն մ'է։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

Բորսայօ. Օսմ., Անգլ. և Ֆրանսական Բանկայ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Բանս. Սէրի Դ.	Օ.Ո.	27 $\frac{1}{2}$
Ամէնէն բարձր գին	»	27 03 $\frac{1}{2}$
Ամէնէն վար գին	»	26 36
Ռումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	104 75
Ամէնէն բարձր գին	»	105 12 $\frac{1}{2}$
Ամէնէն վար գին	»	104 37 $\frac{1}{2}$
Թրամվայ	»	98 —
Ամէնէն բարձր գին	»	98 —

ԲԱՑՈՒՄ 10,23 Դեկտ.

Օսմ. Բանս. Սէրի Դ.	Օ.Ո.	27 06
» » ժամ 7ին		27 —
Ռումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	105 12 $\frac{1}{2}$
» » ժամ 7ին		105 25
Թրամվայ բաժնեթ.	Գրչ.	570 —
» պարտաթ.	Ֆր.	480 —
Տէրքոսի ջուրի Ընկ.	Ֆր.	247 50
Քարաֆ Կ. Պոլսոյ		163 —
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	»	3 60
Թրամվայ	Ֆր.	98 —
Անատօլուի երկաթ. պարտ.	»	502 —
» բաժն.	Ա.Ո.	09 67
Եգիպտ. Քրէտի Ֆոնս.	Ֆր.	264 —
Կօս. Օթ. Շանտ է Վալ	Ա.Ո.	— 12

ՍԹԻԼԱՆՑ

Քանտալըճ մէկ օրուան Օ. Ոսկի		1 05
» ութ օրուան »	»	2 15
Ռումէլի Երկթ. »	Ֆր.	2 —

ԸՆԹԱՑԻԿ ԴՐԱՄՆԵՐ

20 ֆրանքնոց	Ղրչ.	87 33
Անգլիական ոսկի	»	110 08
Բէլ Էմբէքիւ	»	90 20
Մէճիտիէ արծաթ	»	108 05
Ֆրէնքէ	»	51 06
Մէճիտիէ	»	99 —
Ռուսլ Թղթադրամ	»	8 57

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, 22 Դեկտ.

Օսմ. Բանս. Սէրի Բ.	Ա.Ո.	50 —
» » » Գ.	»	26 75
» » » Դ.) բաց.	»	24 37
) գոց.	»	24 37
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	11 25
Եգիպտական միացեալ	»	107 —
Անգլ. Քօնսոլիտէ	»	94 25
Այտընի Երկաթուղի	»	13 50
Փոխառութիւն Գառանդ.	»	82 —
» հելլենական 1881	»	39 50
» » 1884	»	39 50
Մօնօբոլ	»	42 50
Պորթուգալ. փոխառութ. 1888	»	84 —
» նոր » 1892	»	84 —
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	35 36 $\frac{1}{4}$
Պորտուլ	»	3 93
Դրամաշեկ		4 —

ԲԱՐԻԶ, 22 Դեկտ.

Օսմ. Բանս. Սէրի Դ.) բաց.	Ա.Ո.	24 77
) գոց.	»	24 92
» » » Գ.	»	27 17
Օսմ. Կայս. Պանքա	Ֆր.	527 —
Օսմանիէ	»	457 50
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	105 50
Ֆրանս. Ռանթ 3% Պ.Կ.	»	100 42
Քրէտի Լիոնէ	»	1000 —
Բանք տը Բարի	»	995 —
Իտալական Ռանթ	»	101 05
Սպանիական արտաքին	»	75 92
Թրամվայ	»	102 —
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 180
Դրամաշեկ Ֆրանս. Պանքայի		3 —

ՊԵՐԼԻՆ, 22 Դեկտ.

Օսմ. փոխառութ. 1888 մարք		99 50
Անատօլուի Երկաթուղի	»	99 70
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	101 60
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 220
Դրամաշեկ		4 —

ՎԻԵՆՆԱ, 22 Դեկտ.

Փոխան. Բարիզի վրայ քարոն		95 10
» Լոնտոնի վրայ	»	239 10
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	100 50
Օսմ. Ռէնթ	»	283 —
Դրամաշեկ		4 —

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

ԳԱՂԹԱԲԵՐՔ. — Շաքար. — Ժամանեցին 14,400 պարկ Դրիեսթէ, — պարկ 1300 ռուսական, 400 պարկ փոշի, եւ 540 մնտուկ թէյի շաքար. ծախուեցան 9,500 պարկ, Դրիեստէ և 600 պարկ ռուսական. աւստրիականը 70–71 ղրուշի, ռուսականը 63½–65 ղրշ. ի, թէյի շաքարին 2 մնտուկը 72–73 ղրշ. ի։ Գիները զանթարին 3–4 ղրշ. իջած։

Սահուէ. — Ժամանում 6,850 պարկ և վաճառում 720 պարկ։ Գիներն աժուր կ'բռնուին, 540–680։

Բրինձ. — Ժամանում 800 և վաճառում 110 պարկ։ Գիներն են, եգիպտական 79½—80, Ռանկուն՝ 110—115 ղրշ., Ռիզօն՝ 41½-ֆր., Ճապոն՝ 159—160 ղշ։

Սիպիրիական կարագ. — Վաճառումները կ'շարունակեն, Թականրօգի տեսակները 12¼ ղշ. ի, և Բեզիրսպուրկի տեսակները 12½ ղրշ.։

Մոմ. — Ժամանում — մնտուկ Ֆունտիէ և — մնտուկ Սէլէսդ. վաճառում 280 մնտուկ Ֆունտիէ 58—59 ղշ. ի, և 120 մնտուկ Սէլէսդ 57—58ղրշ։

Բարիւղ. — Թրանսիլթի վրայ բանուկ գործ կայ, մնտուկը 18½ ղշ., մթերանոցէն յանձնելի։

ՄԵՏԱՂ. — Երկաթ. — Շաբթուս վաճառումներն են իբր 100 թօնօ։ Կլոր թիթեղներուն գինը զանթարին 5 ղրշ. վրայ դրած է և կ'փնտռուի։

Անագ. — Հրապարակն հանդարտ է։ Վաճառում աննշան։

Թիթեղ. — Գինը բարձրացաւ։

Զինկօ. — Հրապարակն հանդարտ է։ Մետաղի միւս տեսակներուն վրայ նշանակութեան արժանի գործ չեղաւ։ Օսմ. ոսկին 100 ղշ. էն

Երկաթ ձող, պելժ. կենդնր.		45—46
» » չուէտ.	»	76—77
» չրջանակ,	»	49—50
» թիթեղ (սաճ) 2/4	»	53—54
» » 5/10	»	63—64
» 12/14	»	68—69
» » կլոր	»	95—96
Գամ	տակառը	88—89
Անագ	կենդնր.	920
Թիթեղ (մէնէքէ) 2 մնտուկը		158
Պղինձ		— —
Զինկօ 100 օխան		387—390

ԱՐՏԱՄԵԼԻ ՆԻՒԹԵՐ. — Մետաքս. — Հրապարակն հանդարտ է, վաճառում սահմանափակ։ Մարսիլիոյ մէջ խնդրանք կայ խոզակի և մետաքսի վրայ։ Պրուսայի մէջ խամմետաքսին 200–205 ղշ. (ոսկեդրամ) գին կ'առաջարկուի։ Լիոնի մէջ Պրուսայի խամ մետաքսին (կրէժ) գինն է 38½—41½ ֆր. Սուրիա 41—42 Պրուսայի կրկնլոր մետաքս (Օրկանսէն) 45. Սուրիա 46—47½։
Ծակ խոզակ, քիլոն 33—34 ղրշ.
Զոյգ » » 26—27 ղրշ.
Սպիտակ եւ դեղին Պաղտատ 40—42 ղշ.
Խամ մետաքս Պրուսայի 202-210 ղրշ.։

Գործ. — Շաբթուս թէ մաքսատան մէջ և թէ դուրսը կարեւոր գործառնութիւնք եղան Պարսկական ընտիր տեսակներուն վրայ։ Քիրման և Խօրասան խալիներուն գիները բարձրացան։ Կեսարիոյ մետաքս և բուրդ աճ''ներուն վրայ ընթացիկ գործեր եղան։

Մորթ. — Այծի մորթերուն վրայ մինչ խնդրանք չկայ։ Շաբթուս ծախուեցան 4000 զոյգ Գոնեա և Սև–ծով, լաւ տեսակ, զոյգը 24–25 ղշ. ի Ուլի մորթ ծախուեցաւ 15,000 հատ, զոյգը 17 ղրուշի Մարսիլիոյ համար։ Տեղական խաղախորդարանաց համար եղան մորթերուն վրայ գնումները թուլցան, կ'կարծուի թէ գիները պիտի իյնան։ Գոմէշի մորթ, չոր, օխան 5 ղշ., Կովու և եզան մորթ, օխան 9—9¼ ղշ., Այծի մորթ, չոր, հատը 25—26 ղշ.։ Ոչխարի չոր մորթ, օխան 4¼ ղշ.։ Նապաստակի մորթ, 100ն 170–175 5% զեղչով։

Ընկոյզ. — Ընթացիկ գործեր եղան տեղական սպառման համար։ Գիներն են՝ Ա. տեսակ 65—68, Բ. տեսակ 45—50 փր. օխան։

Կաղին. — Գիներն աժուր կ'բռնուին. 83—86 ղրշ. կենդինարը, Կիրասոն 88—90 ղրշ. կենդինարը։

Խոզկաղին. — Վաճառում չեղաւ։ Իզմիրի մէջ մի քանի գործեր եղան։ կենդինարն 32—35, 45—48, 50—58, 58—64, 72—82 ղրշ։ Պատրաստ՝ 350,000 կենդինար։

Զոր Պտուղ. — Մեր հրապարակին վրայ տեղական սպառման համար գործ չեղաւ։

Մաստիքա. — Գործերն աննշան և գիներն անփոփոխ են, 18—22 ղշ. ըստ տեսակին։

1901 Դեկտ. 8/21

ԱՃԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ
Հաստատեալ 1868 թուին

Աճեան գրատունն իր բազմամեայ գոյութեամբ յաջողած է մթերել զանազան հին և նոր գրքեր, որոցմով ամէն դիւրութիւններ կ'ընծայէ գրասէրին ու բանասէրին գտնելու անոր փնտռած ամէնէն հազուագիւտ գրքերը պատմական, բարոյական, կրօնական, վիպական, թատերական են. են.։

Կ'հայթայթէ դպրոցական ամէն տեսակ և ամէն լեզուաւ դասագրքեր գոհացուցիչ զեղչով։ Կ'կատարէ յանձնարարութիւններ ճշտութեամբ եւ փութկոտութեամբ, նաև պատրաստ ունի նուէրի համար զանազան կազմերով ընտիր գրքեր և օրացոյցներ։

Փորձեցէք և պիտի օգտուիք.

Հասցէ Կ. Պոլիս Զաքմագճըլար Եօգուշը թիւ 29։ 6—2

ԹԱԼԻՄԻ ԳՐԱԱԹ

Սոյն Թուրքերէն ընթերցարաններն նիւթերն յոյժ խնամօք ընտիր են, թուղթն և տպագրութիւն խիստ մաքուր են, գինը դիւրամատչելի է և լեզուն սահուն։ Տղոց դիւրըմբռնելի ընելու համար բառերը չղծայակապ չեն։ Բառերն ուղիղ արտասանուելու համար ձայնանիշերը (հարէքէ) դրուած են։ Փորձառութիւնը ստիպողական, գիտական և գրական բառերուն, ինչպէս նաև յատուկ անուանց համար իւրաքանչիւր էջին տակը բառարան շինուած է։ Դասերն աշակերտաց մըտքին մէջ տպաւորուած ըլլալն հաստատելու համար ուսուցչաց կամ ծնողաց կողմէ հարցումներ պատրաստուած է։ Վերջապէս Թուրքերէն լեզուն սովրելու համար ամէն կերպով յարմար գործ մ'է։ Շնորհիւ այս յատկութեանց իսլամ և ոչ–իսլամ դպրոցները մուտ գտած և 30րդ տպագրութեան արժանացած է։

Ա. մաս տպագիր (ռէգէ)		2½
Բ. » »	»	2½
Գ. » »	»	4
Ա. » ձեռագիր (ըգէա)		4

Մեծաքանակ գնողներուն զեղչ կ'ըլլայ։ Կեդրոնատեղին է՝ գործին տէր և հրատարակիչ գրավաճառ Թօզլեան Առաքել էֆ.ի տպարանը Պապը Ալի ճատտէսի թիւ 48. Կ'գտնուի նաև Հայ գրավաճառատունները։

ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ ԲԻՒԶԻՒՔԵԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆԻ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ — ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ կողմի Կամուրջին գլուխէն փոխադրուած է Պահճէգաբու, Նիզամիյէ պահականոցին դիմացի զինավաճառին կից 13 թիւ վաճառատունն ուր ըստ առաջնոյն կը շարունակուի դեղագիրներու պատրաստութիւնը, մեծ խնամով, աժան գինով և վստահելի ու պատուաւոր գործառնութեամբ։ Բիւզիւքեան դեղարանը կ'յաճախեն հետեւեալ բժիշկները՝

Տոքթ. ԱՅՎԱԶԵԱՆ, կիրակիէ զատ ամէն օր ժամը 9—11 (Ը. Թ.)
» ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ, կիրակիէ զատ ամէն օր ժամը 7—11 (Ը. Թ.)
» ԱՀՄԷՏ ՊԷՅ, Բշ. Դշ. Շբ. 7—11
» ԹՕՏՈՐԻՏԷՍ, Գշ. Եշ. Շբ. 7—9

ԲԻՒԶԻՒՔԵԱՆ ԵՒ ՄԻՍԹՔՃԵԱՆ

Ծանօթ. — Բերայի Բիւզիւքեան դեղարանը գիշերները մինչեւ ժամը 11 (Ը. Ե.) բաց է։ 20—7

ԱՊԱՌԻԿ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԵՆԱՑ ԵՒ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

"ԿԱՐՄԻՐ ԱԲԼՈՐ" Վաճառատունը, Մահմուտ–Փաշա Թ. 299 և Թարագճըլար Թ. 112, ինչպէս որ ԱՊԱՌԻԿԻ առաւելութիւններն Հասարակութեան տրամադրութեան տակ դրած է չաքաթական կամ ամսական վճարումներով հագուստ գնելու համար, այնպէս ալ ԱՊԱՌԻԿ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ դիւրութիւնը կ'ընծայէ մի և նոյն պայմաններով, այսինքն՝

Շաբաթական կամ ամսական վճարումներով

ԹԷ՛ ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԵՒ ԹԷ՛ ԿԵԱՆՔԻ ՀԱՄԱՐ, ԱՌԱՆՑ ԱՒԵԼՈՐԴ ԾԱԽՔԻ, ՇԱՀՈՒ ԵՒ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ

Այս նպատակաւ, «ԿԱՐՄԻՐ ԱԲԼՈՐ» վաճառատունն համաձայնած է ապահովագրական մեծ ընկերութեանց հետ, որք հասարակութեան տրամադրութեան տակ կ'դնեն մէկ քանի ձեւով պայմանագրեր, ՀԱՒԱՍԱՐԱՊԷՍ ՇԱՀԱՒՈՐ։

Ամէն տեղեկութիւնք ձրի պիտի տրուին դիմողին, թէ՛ վերոյիշեալ վաճառատանց մէջ, և թէ՛ Թարագճըլար, Եասէմի Խանի տակ, իր հաստատած մասնաւոր գրասենեկին մէջ։

ՀՐԴԵՀԻ դէմ ապահովագրութեան պայմանք են, զոր օրինակ, մէկ անգամէն վճարելի 200 ղրշ. բէյմի համար չաքաթական 7½ ղրշ. կամ ամսական 30 ղրշ.։

ԿԵՆԱՑ ապահովագրութեան պայմանք են, զոր օրինակ, մէկ անգամէն վճարելի 2,000 ղրշ. բէյմի համար չաքաթական 50 ղրշ. կամ ամսական 200 ղրշ.։

Վաճառատուն Կարմիր Աքլոր
299, Մահմուտփաշա, Ալթընպազար, 299

ՆՈՐ ԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ապառիկ վաճառում։ Վճարելի չորս ամսուան մէջ։ Առանց կանխավճարի։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

Հին օրեր — այժմ օրերուն Հայ Ջեյթունցիները (1550—1870), այս անուամբ Յ. Մըրմըրեան էֆ. Վենետիկի Ս. Ղազարու տպարանէն փոքրիկ գրքոյկի մը ձեւով հրատարակած է յօդուածներու այն շարքը զոր Բէզ–նտիւանի մէջ ի լոյս հանած էր Հայ Ամիրաներու վրայ։ Այս առթիւ իր գրածը խնամով քննած և ինչ ինչ կտորներ աւելցուցած է։ Կը յիշուի թէ իր այս երկասիրութիւն մասնակի մրցանակի մ'ալ արժանացաւ Սահակ Մեսրոպեան գրական Մրցանակաբաշխութեան մէջ։ Անչուչտ ... պիտի փափաքին հին օրերու այս վերյուշումն ունենալ իրենց մատենադարանին մէջ, այսպիսի կոկիկ գեղեցիկ ձեւի մը տակ։ Կաղանդի առթիւ իբրեւ նուէր ալ կրնայ տրուիլ նոր սերունդին, որ այնքան քիչ բան գիտէ Ամիրաներու ժամանակին վրայ։ Գինն է 5 ղրշ.։

⁂ Յովհաննէս էֆ. Հինդլեանի կողմէ պատրաստուած «Փունջ մանկավարժական բանախօսութեանց»ը, որ ձօնուած է Ռէթէոս էֆ. Պէրպէրեանի, և որմէ 950 օրինակ նուիրուած է Հիւանդանոցին, կ'ծախուի Հիւանդանոցի Փրասենեակը, 5 ղշ. ի։ Սոյն գիրքը Կաղանդի յարմար նուէր մ'է։ Մեծաքանակ գնողներուն 100ին 20 զեղչ կ'ըլլայ։ Մանկավարժական ուսման հետամուտ եղողներու համար կարեւոր առաջնորդ մը և խնամով պատրաստուած գործ մ'է։

ՄԻՀՐԱՆ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ
ՇԱՊԿԱԳՈՐԾ

Միհրան Գասպարեան էֆ., որ իր շինած շապիկներուն բարեձեւութեան և մանաւանդ ամրութեան պատճառաւ համբաւ ստացած է, իր Մահմուտ Փաշայի վաճառատունէն փոխադրուած է Պահճէ—Գաբու, Նիզամիէ պահականոցին հանդէպ, թիւ 18 վաճառատունը։ Իր վաճառատան մէջ մինչ պատրաստ կ'գտնուին ամէն չափով ու ձեւով շապիկներ, պարզ, պ...օլ, ասեղնանկար, բիքէ, ծաղկենկար, գունաւոր կերպասներով, ինչպէս նաեւ օժիտի ամէն տեսակ ճերմակեղէն։ Նոյնպէս չափի վրայ յանձնարարութիւններ կ'ընդունի և քիչ ժամանակի մէջ կ'յանձնէ։ Ու և է պակասութիւն ունեցող շապիկ իսկոյն ետ կ'առնուի, և դրամն ետ կ'տրուի։ Սոյն վաճառատան մէջ կ'ծախուին նաեւ արանց համար բրդեղէն ու ֆիլ տ'էքօս բարեձեւ ֆանէլաներ, վուշէ (քէթէն) ու բամբակէ թաշկինակներ, ընտիր փողկապներ, ձեռնոց, հովանոց, գաւազան, թեւի ու կուրծքի կոճակներ, դրամապանակներ, զմելիներ, և անուշահոտութեանց ընտրելագոյն տեսակները, խիստ աժան գներով։ 10

QUINA-LAROCHE

ՔԻՆԱ ԼԱՐՕՇ ԵՒ ԻՐ ՅԱՏԿՈՒԹԻՒՆՔ

Ստամոքսի հիւանդութեանց դիմադրելու համար, բժիշկները շատ անգամ կազդուրիչ դեղերու դիմել կ'ըստիպուին և ընդհանրապէս ՔԻՆՔԻՆԱՆ կ'նախընտրեն զոր կուտան իբր էլէքսիր կամ գինի։

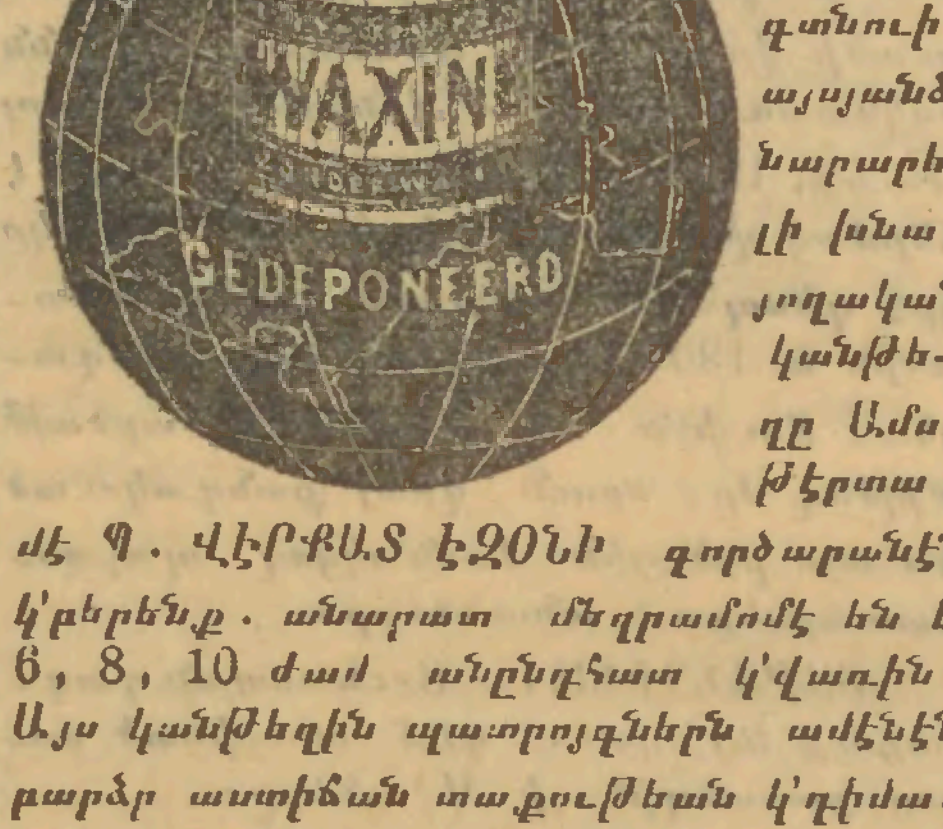
Աւելորդ է ՔԻՆՔԻՆԱՅի գովեստն ընել, որովհետեւ բժիշկներուն ամէն օրուայ գործածած դեղն է և չկայ մէկն որ անոր հրաշալի ազդեցութիւնը չգիտնայ։ Ամէնէն կարեւոր կէտն այս է որ սակայն, ...ով պատրաստուած դեղերէ շատեր բնաւ չունին այն ազդեցութիւնն ու օգուտն որ կ'սպասուի ..., անոր համար որ ... ամբողջ հիւթն և ոյժ տուող տարրը փայտէն զատել համնելու արհեստը գաղտնիք մ'է դեռ շատերուն համար։

Միմիայն ՔԻՆԱ ԼԱՐՕՇ անուն հանրածանօթ դեղն է միայն որ իր գերազանց պատրաստութեան շնորհիւ քինքինայի ամբողջ հիւթն և ոյժ տուող մասը կ'պարունակէ։ Այս եզական պատճառով ուրիշ դեղերու ամէնէն աւելի կազդուրելու զօրացնելու և ոյժ տալու յատկութիւնն ունի։

Դժուարամարսութեան, տկարութեան, տղաբեր կանանց և ընդհանրապէս ոյժէ ինկած անձանց համա ՔԻՆԱ ԼԱՐՕՇԻ ազդեցութիւնն հրաշալի է։ Անարիւնութեան ամէն տեսակն արագ և հիմնապէս կ'բուժէ ՔԻՆԱ ԼԱՐՕՇԻ ԵՐԿԱԹԱԽԱՌՆ տեսակը։ Մէկ խօսքով չկայ կազդուրիչ դեղ մը, որ ՔԻՆԱ ԼԱՐՕՇԻ հաւասարի։ Կեղծարարներ՝ Քինալառօշի հռչակէն օգտուելու դիտումով անոր կեղծերը պատրաստած են, ՃՇՄԱՐԻՏ ՔԻՆԱ ԼԱՐՕՇ փնտռեցէք դեղագործներէն։ 26—16

ՄԵՐ ՄԵԾԱՅԱՐԳ ՅԱՃԱԽՈՐԴԱՑ
ԳԵՂԵՑԻԿ ՆՈՒԷՐ

ՎԱՔՍԷՆ խնայողական կանթեղն որ առանց ջուրի կ'վառի, կ'ծախուի ամէն տեղ, և նպարավաճառատունները։ Ուշադրութիւն ըրէք մեր այս վաճառանիշին որ ամէն տուփի վրայ պէտք է գտնուի, այսյանձնարարելի խնայողական կանթեղը Ամսթերտամ է Պ. ՎԷՐՔԱՏ ԷՋՕՆԻ գործարանէն կ'բերենք. անսրատ մեղրամոմէ են և 6, 8, 10 ժամ անընդհատ կ'վառին։

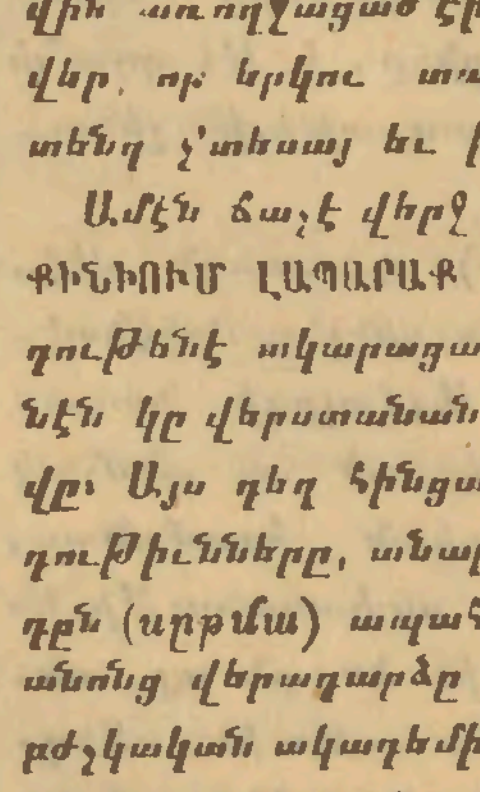

Այս կանթեղին պատրոյգներն ամէնէն բարձր աստիճան տաքութեան կ'դիմանան և ամառներն իսկ չեն աւրուիր։ Ջուրի պէտք չկայ զանոնք վառելու համար, ինչ որ թանկագին առաւելութիւն մ'է։ Ջուրն աղտ կ'գոյացնէ, մինչդեռ այս պատրոյգները պնակի մէջ դնել բաւական է։ Պայծառ լոյս մ'ունի և բնաւ չհոտիր։ Անոնք որ 24 տուփ վառեն և ներփակ գործածութեան եղանակը բացատրող դեղին թուղթերը ներկայացնեն, իբր նուէր պիտի ընդունին արծաթազօծ կամ ականազարդ փողկապի ասեղ մը թէ՛ արական և թէ իգական։ Կայսերական երկիրներու համար, գործարանին միակ մասնաճիւղը, Կ. Պոլիս, Զագմաքճըլար Գումրու խան թիւ 5–7 ԲԱՐԱՍԱՆՈՒՐԻԼՕ ԵՒ ԸՆԿ.։ 20–17

Իւրմաց թերթին կ'ստորագրէ մի միայն
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆՆ
Առ որ կ'ուղղուին ամէն գրութիւնք

ՀՐՋԱՆԻԿ ՏԻԿԻՆ ՄԸ

Գաղղիոյ Պուրպօն գիւղէն՝ Մատամ Ապրէլ՝ 28 տարեկան, 18 ամսէ ի վեր սոսկալի հիւանդութենէ մը կը տառապէր գրեթէ ամէն օր կը դողդողար ու ակռաները կը կրճտցնէր ժամերով. սոսկալի ջերմ մը կը տագնապեցնէր զայն ու ծարաւէ կը պապակէր։ Մեծ քանակութեամբ Սուլֆաթ տը Քինին կ'առնէր, այն աստիճան չափ, որ ստամոքսը այլեւս չէր ընդունէր զայն։ Դժբաղդ կինը՝ սովորականը գաղրած էր, երեսը սառած, փորը մեծցած ու փայծաղը (տաքագ եռապատկուած)։ «Տարիէ մը ի վեր» — կ'ըսէ Տիկինը — խելքէ դուրս բաներ էին, երեք ամսէ աւելի անկողնոյ մէջ մնացի, այնչափ ուժաթափ էի։ Կերած քիչ մը կերակուրս ստամոքսիս վրայ կապարի պէս կը ծանրանար։

Տկ. Ապրէլ

Բժիշկները երբեք չէր կրնար քննել. բոլորովին յուսահատ՝ մահուան մօտեցած կը կարծէի զիս։ Այն միջոցները Տօքթ. Բէյնէս կը յանձնարարէ խնձի կինը, օրական 4 իքսիրի գաւաթ ՔԻՆԻՈՒՄ ԼԱՊԱՐԱՔ Quinium Labarraque անուն դեղէն առնել, որուն շնորհիւ կատարելապէս բժշկուելով, ուրախութիւններու ամենէն մեծը կզգայ։ «ՔԻՆԻՈՒՄ ԼԱՊԱՐԱՔը առնելէս 8 օր վերջ, կ'ըսէ Տկ. Ապրէլ — առողջութիւնս զգալի կերպով բարւոքեցաւ, տենդս (աքբմա) անյայտացաւ, ցաւերս եւ ուռեցքս անհետացան, քունս, ախորժակս ու մարսողական ուժս վերստացայ, 15 օր վերջ բոլորովին առողջացած էի։ Այն ժամանակէն ի վեր, որ երկու տարի եղած է, երբեք տենդ չ'տեսայ եւ խիստ քաջողջ եմ»։

Ամէն ճաչէ վերջ փոքրիկ գաւաթ մը ՔԻՆԻՈՒՄ ԼԱՊԱՐԱՔ գործածելով հիւանդութենէ տկարացած անձինք քիչ ատենէն կը վերստանան իրենց ոյժն ու կորովը։ Այս դեղ հինգած եւ յամառ հիւանդութիւնները, անարիւնութիւնը ու տենդը (աքբմա) ապահովապէս կը բուժէ եւ անոնց վերադարձը կ'արգիլէ։ Գաղղիոյ բժշկական ակադեմին տեսնելով որ ՔԻՆԻՈՒՄ ԼԱՊԱՐԱՔի շնորհիւ բազմաթիւ դժնդակ հիւանդութիւններ կը բժշկուին, առանց վարանելու գնահատեց զայն — ինչ որ հազուադէպ պատիւ մ'է — եւ յանձնարարեց ամէն երկրի հիւանդներուն վստահաբար գործածել, ուրիշ կազդուրիչ դեղերէն ոչ մէկն արժանացած է այս պատւոյն։ Տկարակազմներ, եւ հիւանդութեան, չարաչար աշխատութեան ու զեղծմանց հետեւանքով տկարացած անձինք, արագ մեծցող պատանիներ ու օրիորդներ, տղաբերքէ ելած կիներ, ծերեր, հիւանդութենէ ապաքինողներ եւ տենդի (աքբմա) ենթարկուողներ, անհրաժեշտ է որ գործածեն ՔԻՆԻՈՒՄ ԼԱՊԱՐԱՔը Quinium Labarraque։

ՔԻՆԻՈՒՄ ԼԱՊԱՐԱՔը խիստ լեղի է. ինչ որ կ'ապացուցանէ թէ անոր բաղադրութեան մէջ անխարդախ Քինքինայի առատ հիւթ կայ, ատոր համար խիստ ազդեցիկ է։ Կը ծախուի կէս շիշը 3 եւ մէկ շիշը 6 Ֆր.ի. Մայրաքաղաքիս եւ գաւառներու մեծ դեղարաններուն ու մթերանոցներուն մէջ։

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԼՕԳՈՒՄ ՇԱՔԱՐԻ ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
ՍԱՐԳԻՍ ԱԼԱՄԵԱՆ

Կ. Պոլիս Էգի Զաբթիէ Պօսթա թիւ 57

Ձերպաբը, Փընտըգը, պատեմը, սապըրը, պարզ և ամէն տեսակ լօգումներ ու շաքարեղէններ կ'ծախուին յիշեալ վաճառատան մէջ։

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ՝ ԲՈՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ
ՏՊԱՐԱՆ «ԲՒԻԶԱՆԴԻՈՆ» ՕՐԱԳՐՈՅ
Կ. Պոլիս, Nº 23, 25, Պապը Ալի Ճատտէսի

ԹԵՐԹՕՆ «ԲՒԻԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (73)

ՔՍԱՎԻԷ ՏԸ ՄՕՆԴԷՓԷՆ

ԴՐԱՄԻՆ ՋՈՀԵՐԸ

ԱՆՕԹԻՑ ԱՂՋԻԿՆԵՐԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ
ԼԱԶԱՐԻՆԻ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆԸ

ԽԷ.

—Պահարանն հինգ տեղէ կնքուած է Մ. Մարքիզին զինանշանով, եւ այդ կնիքներն անեղծ մնացած են։ Կ'խնդրեմ որ հաճիք դուք ալ ստուգել, ըսաւ նոտարը, պահարանը Լազարինի տալով։

=Հարկ չկայ, պատասխանեց Մարքիզուհին մերժելով։ Բոլորովին վստահ եմ ձեր վրայ։

—Ներեցէք որ պնդեմ։ Ասիկա պարզ ձեւակերպութիւն մ'է, զոր անհրաժեշտ կ'դատեմ։

=Լա'ւ, պատասխանեց Լազարին և կնիքները քննելով յայտարարեց թէ խզուած չեն։—Այս նոտարը, մտածեց, լմնցնելիք չունի։ Անհամբերութենէս կ'մեռցնէ զիս։

Մ. Ժօմառ գմելի մը հանեց գրպանէն։—Ահա կ'բանամ, ըսաւ, եւ գմելիով խզեց պահարանին վերի մասի կնիքները, չորսի ծալլուած թուղթ մը հանեց, բացաւ եւ շարունակեց.—Ներեցէք որ արագարար աչքէ անցընեմ կտակագիրը, բարձրաձայն կարդալէ առաջ։ Աչքերս առաջուան չափ սուր չեն եւ ասկից զատ արցունքներէս պղտորեցան։ Թէեւ հանգուցեալ Մարքիզին գիրը շատ ընտանի է ինծի, բայց այսքան տխուր պարագայի մէջ կրնայ ըլլալ որ կ'կմկամ։

Լազարին համակերպեցաւ, եւ նոտարը, ակնոցին ապակիները սրբելէ և աչքին դնելէ ետքը, մաքէն կարդաց Մ. տը լա Դուււ տիւ Ռուայի գրածները։ Մարքիզուհին, ստիպուած ըլլալով յայտնի չընել ջղային գրգռութիւնը զոր իրեն կ'պատճառէին այս անվերջանալի ձեւերը, ակնարկը սեւեռեց նոտարին վրայ, որուն շրթները կ'երերային անորոշ և միօրինակ մրմունջ մ'առաջ բերելով։ Լազարին սկսաւ մտահոգութեան մէջ իյնալ, վասն զի քանի Մ. Ժօմառ իր ընթերցումը կ'շարունակէր, այնքան տարօրինակ երեւոյթ մը կ'առնէր դէմքը։ Կարծես թէ ապշութեան մօտ զարմանք մը կ'պատճառէին անոր կտակին տրամադրութիւնները զոր կ'կարդար ցած ձայնով։—Ի՞նչ կ'նշանակէ աս, հարցուց Լազարին ինքնիրեն։ Այս մարդն ինչո՞ւ կ'զարմանայ։ Ի՞նչ տարօրինակ ու անակնկալ բան մը կ'խռովէ զինք այսպէս։

Անձկութիւնը կարճ տեւեց։ Նոտարը գլուխը վերցուց։—Տիկի՛ն Մարքիզուհի, ըսաւ յայտնապէս փոխուած ձայնով մը, լմնցուցի, և եթէ հաճիք ձեր ուշադրութիւնը շնորհել, պատրաստ եմ պարտականութիւնս կատարելու։

=Ձեզ մտիկ կ'ընեմ, Միւսիւ'ը, պատասխանեց Լազարին, որուն սիրտը կ'սեղմուէր չարագուշակ նախազգացումով մը։

ԽԸ.

—Կ'սկսիմ, ըսաւ Մ. Ժօմառ։

Եւ ծանր, դանդաղ ու կչռուած ձայնով մը կարդաց հետեւեալ կտակագիրը—

«Դղեակ Դուււ տիւ Ռուայի.
12 Հոկտ. 1873

«ԱՅՍ Է ԿՏԱԿՍ

«Այսօր, 12 Հոկտ. 1873, մտքով ու մարմնով առողջ, կրցածիս չափ իբր քրիստոնեայ, իբր ազնուական եւ իբր պարկեշտ մարդ ապրելով, հոգիս Աստուծոյ կ'յանձնեմ եւ այս վերջին տրամադրութիւնները կ'գրեմ։

«Եթէ մեռած ատենս իմ անգամ ամուսնութենէս մէկ կամ մի քանի զաւակներ ծնած են, Դուււ տիւ Ռուայի Մարքիզուհին,—որուն յուսամ թէ լուրջ բնաւորութիւն մը պիտի տայ մայրութիւնը—, խնամակալ պիտի ըլլայ այդ անչափահաս զաւկին կամ զաւակներուն, եւ առանց հակակշռի պիտի գործածէ իմ ստացուածներուս եկամուտը, մինչեւ որ զաւակներս չափահաս ըլլան եւ իրենց ժառանգութիւնն ստանան։ Այնուհետեւ Մարքիզուհին հարստութեանս եկամուտին մէկ երրորդը պիտի վայելէ մինչեւ մահ։

«Եթէ, ընդհակառակն, անզաւակ մեռնիմ, որովհետեւ ջերմ փափաքս է որ նախահարցս հռչակաւոր անունը շարունակէ փայլիլ, և որովհետեւ հարաւային Ֆրանսայի մէջ գոյութիւն ունի ընտանիքիս կրտսեր ճիւղը, հետեւաբար ամբողջ հարստութիւնս կը կտակեմ այդ ճիւղին ներկայացուցչին, Կոմս Մաքսիմիլիէն Դուււ տիւ Ռուայի, որ հայր է երեք զաւակներու եւ որուն պատուաւոր աղքատութիւնը ծանօթ է ինծ։ Այս կտակն հետեւեալ սեղմումներուն ենթարկուած է։

«1° Դուււ տիւ Ռուայի Մարքիզուհին ցկեանս պիտի վայելէ,—բայց ի այն պարագային երբ երկրորդ ամուսնութիւն մը կնքէ,— Դուււ տիւ Ռուայի դղեակն եւ դարատանը։ (*)

«2°. Դարատանին եւ դղեակին ծախքերը պիտի վճարեն կտակընկալ Կոմս Մաքսիմիլիէն տը լա Դուււ տիւ Ռուա, և իրմէ ետքը, իր ժառանգորդք։ Այս կարգի ծախքերու համար պէտք եղած գումարն աւանդ պիտի դրուի նոտարին՝ Մ. Ժօմարի, կամ ատոր յաջորդին քով։

«Կտակընկալը պիտի գործադրէ մասնաւոր կտակներս, որոց մանրամասնութիւնը կ'գտնուի այս կտակագրին յարակից թուղթի մը վրայ։

«Մ. Ժօմառը կտակակատար կ'կարգեմ եւ կ'խնդրեմ իրմէ որ իբր յիշատակ ընդունի իր հաւաքածոյին համար երկու իտալացի վարպետներու նկարները, զորս ինք պիտի ընտրէ Դուււ տիւ Ռուայի դղեակին նկարասենեկիս մէջ գտնուած նկարներէն։»

—Ետեւէն կուգայ Մարքիզին ստորագրութիւնը, ըսաւ նոտարը։ Միւս թղթիկները, զոր ինք գրած եւ ստորագրած է, կ'պարունակեն վիճակն իր շարժուն եւ անշարժ ստացուածքներուն որք վեց միլիոն չորս հարիւր հազար ֆրանքի գումար մը կ'ներկայացնեն, եւ մանրամասնութիւնն այն կտակներուն զորս ըրած է վաղեմի բարեկամներու, ի մէջ այլոց Քասդէլ—Վիվանի Իշխանին, որ 10,000 ֆրանքնոց ադամանդ մը պիտի ընդունի, նաև վաղեմի ծառաներու։ Այս թուղթերը կարդա՞մ։

=Հարկ չկայ, մրմռաց Լազարին տկար ձայնով։ Ի՞նչ կարեւորութիւն ունին ինծի համար։

Մ. Ժօմառ Մարքիզուհիին երեսը նայեցաւ, եւ տեսաւ որ թիկնաթոռին մէջ կքած էր սարսռուն եւ գրեթէ անկենդան։ Ասկէ աւելի ումասպառութիւն եւ ընկճում չէր կրնար ըլլալ։ Խորխտ Մարքիզուհին նոյն իսկ ընդվզելու կարողութիւն ալ չունէր։ Մտքի ներկայութիւնն եւ բարոյական ոյժն իր փառասիրութիւններուն անակնկալ նաւաբեկութեան մէջ կորսուած էին մնացեալներուն հետ։ Ակգան կ'մնանկանա՛ր։ Փարթամութեան ու պերճանքի գագաթէն Լազարին յանկարծ կ'իյնար միջակ դիրքի մը մէջ, որ շատերուն համար հարստութիւն էր, բայց իրեն համար աղքատութիւն կ'նշանակէր։ Նոտարն արգահատեցաւ այն մեծ անձկութեան վրայ զոր կ'ներկայացնէր դեռատի այրիին այլայլած դէմքը, և ջանաց մխիթարել զայն։—Ամենեւին չէի սպասեր, Տիկի՛ն Մարքիզուհի, ըսաւ, որ յաւէտ ողբացեալ յաճախորդիս վերջին կամքն այսքան խիստ ըլլար։ Հաստատապէս կ'կարծէի թէ գէթ իր ամբողջ հարստութիւնը ցկեանս վայելելու իրաւունք պիտի տար ձեզի։ Իր կտակն այսպէս խմբագրելուն պատճառները չեմ հասկնար։ Ստոյգ է թէ ժառանգութենէն կ'զրկէ ձեզ, բայց ամէն յոյս կորսուա՞ծ է։

Տիկին տը լա Դուււ տիւ Ռուա Մ. Ժօմառի վրայ սեւեռեց տկար նայուածք մը, որմէ խուսափած էր կեանքը, ոգեւորութիւնը։—Չեմ հասկնար, ըսաւ։ Ի՞նչ յոյս է ըսածնիդ։

=Կտակարարին կամքն որոշ է, յարեց նոտարը։ Եթէ մեռած ատենը զաւակ ունեցած ըլլայ, խնամակալուհի պիտի ըլլայք եւ ամբողջ հարստութեան եկամուտները ձեր տրամադրութեան տակ պիտի գտնուին։ Բաց աստի, այդ եկամուտներուն մէկ երրորդը ցկեանս ձեզի պիտի ըլլայ զաւկին չափահասութենէն ետքը։

Լազարին ուսերը թօթուեց։—Կ'ծաղրէ՛ք, Միւսի՛ւ, ըսաւ դառնութեամբ։ Աղէկ գիտէք որ մեր միութիւնն ամուլ եղաւ։

=Է՛, ո՛չ, Տիկի՛ն, չեմ գիտեր, պատասխանեց Մ. Ժօմառ։ Կրնայ ըլլալ որ դուք ալ չգիտնաք։ Հանգուցեալ Մարքիզն երկարատեւ հիւանդութենէ մը ետքը չմեռաւ։ Առողջ ու զօրաւոր մեռաւ։ Ձեզ կ'սիրէր....

—Ո՛չ, հարիւր անգամ ո՛չ։ Ձեր սխալ է, պոռաց Մարքիզուհին։ Այս կտակն ատելութեան մը արդիւնք է։

=Հաւատացէք որ կ'պաշտէր ձեզ, շարունակեց նոտարը։ Արդ, ապացոյց մը չկայ որ իր սէրը պտղաբերած չըլլայ։

Լազարին գլուխը վերցուց։ Աչքերը բոցավառեցան։—Բացատրեցէ՛ք, ըսաւ աշխուժով։ Ձեր խօսքերուն իմաստն աղէկ չեմ հասկնար։

=Շատ պարզ է։ Հարստութիւնն այսօր ձեր ձեռքէն խուսափելու երեւոյթ ունի, բայց ո՛վ գիտէ թէ որբածին կամ հօրը մեռնելէն ետքը ծնած զաւակ մը ձեզ պիտի չվերադարձնէ նոյն հարստութիւնը։ Ասանկ դէպքեր, իրաւ, հազուադէպ են, բայց երբեմն կ'պատահին։ Կրնամ օրինակներ յիշել։ Մնաց որ, այս պարագան նախատեսուած է Օրէնքին մէջ։

—Օրէնքի՞ն մէջ, կրկնեց Լազարին։

(Շար.) Թարգմ. Ժ. ՇԻՐԱԿԱՑԻ

(*). —Այսինքն՝ եթէ երկրորդ անգամ ամուսնանայ, դղեակն ու անոր պարտէզն ալ պիտի չվայելէ։ Ծ. Թ.